

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра цифрових комунікацій та
інформаційних технологій

ПАТЕНТНА ТА ЛЦЕНЗІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Конспект лекцій

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітньої програми Інформаційна та документаційна діяльність

Харків – 2024

УДК 001.894:002(042.4)

П 20

Рекомендовано науково-методичною радою ХДАК
(протокол № 13 від 29.04.2024 р.)

Рекомендовано кафедрою цифрових комунікацій та
інформаційних технологій ХДАК
(протокол №15 від 26.03.2024 р.)

Укладач:

Шелестова А. М., доцент, кандидат наук із соціальних
комунікацій, доцент кафедри цифрових комунікацій та
інформаційних технологій ХДАК

Рецензенти:

Філіпова Л. Я., професор, доктор педагогічних наук,
професор кафедри цифрових комунікацій та інформаційних
технологій Харківської державної академії культури

Лубенець С. В., доцент, кандидат технічних наук, доцент
кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

П 20

Патентна та ліцензійна діяльність : конспект лекцій до курсу для
здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти галузі знань 02
«Культура і мистецтво», спец. 029 «Інформаційна, бібліотечна та
архівна справа», освітньої програми «Інформаційна та документаційна
діяльність» / М-во культури та інформ. політики України, Харків.
держ. акад. культури, Ф-т культурології та соц. комунікацій, Каф.
цифрових комунікацій та інформ. технологій ; [уклад. А. М.
Шелестова]. Харків : ХДАК, 2024. 93 с.

УДК 001.894:002(042.4)

© ХДАК, 2024 рік

© Шелестова А. М., 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ЛЕКЦІЯ 1. ПАТЕНТНО-ПРАВОВА СИСТЕМА.....	6
В УКРАЇНІ ТА У СВІТІ	6
1.1. Об’єкти інтелектуальної власності (ІВ).....	6
1.2. Державна система правової охорони інтелектуальної власності України	8
1.3. Всесвітня організація інтелектуальної власності	14
ЛЕКЦІЯ 2. ВИНАХОДИ (КОРИСНІ МОДЕЛІ).....	17
2.1. Винахід (корисна модель): визначення	17
2.2. Правова охорона винаходу (корисної моделі)	20
2.3. Винаходи українців, які відомі світові	24
ЛЕКЦІЯ 3. ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК.....	33
3.1. Промисловий зразок: визначення, об’єкти.....	33
3.2. Умови набуття правової охорони промислового зразка в Україні	37
ЛЕКЦІЯ 4. ГЕОГРАФІЧНІ ЗАЗНАЧЕННЯ.....	46
4.1. Основні засади та умови надання правової охорони географічним зазначенням.....	46
4.2. Заявка на ГЗ. Права, які впливають з реєстрації географічного зазначення.	50
ЛЕКЦІЯ 5. ТОВАРНІ ЗНАКИ.....	53
5.1. Товарні знаки: визначення та суть.	53
5.2. Види товарних знаків	55
5.3. Правова охорона торговельних марок в Україні	58
5.4. Правова охорона торговельних марок в інших країнах.....	62
ЛЕКЦІЯ 6. АВТОРСЬКЕ ПРАВО	65
6.1. Авторське право та права із ним пов’язані.	65
6.2. Реєстрація авторського права на твір.....	69
6.3. Копірайт та копілефт у США.	71
ЛЕКЦІЯ 7. ПАТЕНТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	73
7.1. Патентні дослідження: суть та значення.	73

7.2. Основні види патентних досліджень	74
7.3. Порядок проведення патентних досліджень	75
ЛЕКЦІЯ 8. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	77
8.1. Ліцензування: основні терміни.....	77
8.2. Ліцензійний договір.....	78
8.3. Види ліцензій у сфері ІВ.	80
8.4. Франчайзинг.....	84
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	90

ВСТУП

Розвиток інноваційної діяльності, використання прогресивних технологій, реалізація інвестиційних програм сприяють створенню науково-технічного та технологічного комплексів, які є проявом інтелектуального потенціалу суспільства, рівня його матеріальної та духовної культури. Одну з провідних ролей в одержанні відомостей про нові науково-технічні досягнення відіграє патентно-інформаційна система, наявність якої є одним із дієвих інструментів, що сприяє охороні інтелектуальної власності в Україні. Інформаційне забезпечення потреб фахівців залежить здебільшого від створення, нагромадження, поширення патентно-інформаційних ресурсів різноманітних установ, серед яких важливе місце відводиться патентним центрам, науковим та науково-технічним бібліотекам, органам науково-технічної інформації, які проводять патентні дослідження. Дані з патентно-інформаційних ресурсів широко застосовуються у світовій практиці, як показники рівня технічного потенціалу країни, галузей економіки, наукових досягнень, як оцінка стану та прогнозування розвитку техніки і технологій, виявлення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності тощо. У зв'язку з цим обізнаність із існуючими патентними ресурсами, їхньою специфікою, різноманіттям та засобами використання є необхідною умовою підготовки висококваліфікованих фахівців інформаційно-документної галузі.

Зміст курсу розкриває питання патентно-правової системи в Україні та світі, патентування та реєстрація об'єктів інтелектуальної власності (винаходів (корисних моделей), промислових зразків, товарних знаків, географічних зазначень, авторського права тощо) в Україні та світі міжнародних договорів і конвенцій в сфері охорони інтелектуальної власності, ліцензування інтелектуальної діяльності.

Конспект лекцій призначений для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньої програми «Інформаційна та документаційна діяльність».

ЛЕКЦІЯ 1. ПАТЕНТНО-ПРАВОВА СИСТЕМА В УКРАЇНІ ТА У СВІТІ

1.1. Об'єкти інтелектуальної власності (ІВ).

Інтелектуальна власність (ІВ) означає творіння людського розуму в найширшому значенні цього слова: від творів мистецтва та винаходів до комп'ютерних програм, товарних знаків та інших комерційних знаків, що використовуються у торгівлі.

ІВ охоплює широкий спектр діяльності та відіграє важливу роль роль як у культурному, так і економічному житті. Ця важливість визнана різними законами, які захищають права на інтелектуальну власність.

Інтелектуальна власність, скорочено «ІВ» (англ. *intellectual property* (IP)) – результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини (автора, виконавця, винахідника тощо) або кількох осіб.

Суб'єкти права інтелектуальної власності — це творці об'єкта права інтелектуальної власності та інші особи, яким належать особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності.

Серед суб'єктів права інтелектуальної власності особливе місце належить творцям: автору, виконавцю, винахіднику, раціоналізатору.

Саме від творців це право може передаватися юридичній особі. Якщо охоронний документ на об'єкт права інтелектуальної власності втратив юридичну силу, то цим об'єктом може скористатися будь-яка фізична чи юридична особа, тобто він стає суспільним надбанням.

Об'єктами інтелектуальної власності – є результат інтелектуальної діяльності суб'єктів. Об'єкти ІВ можна розділити на декілька груп: об'єкти промислової власності, об'єкти авторського права та суміжних прав, нетрадиційні об'єкти інтелектуальної

власності. Кожна група об'єктів ІВ в своєму складі містить об'єкти, схожі за своїми характеристиками та принципами правового захисту.

Групи об'єктів ІВ показано на рис. 1.1.

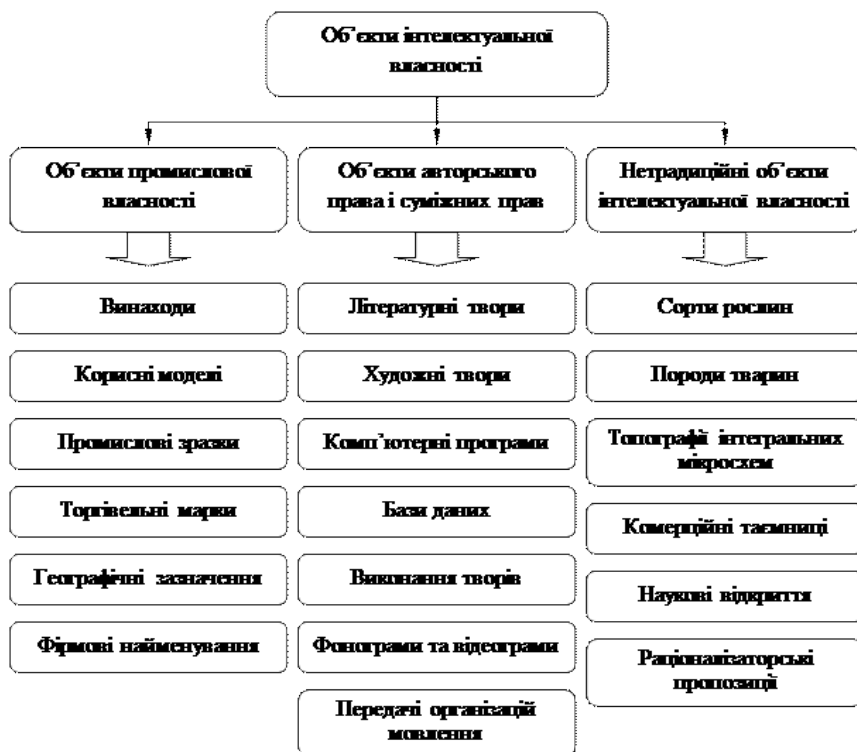

Рис. 1.1. Об'єкти інтелектуальної власності

Регулювання діяльності суб'єктів ІВ та порядок захисту об'єктів ІВ в Україні регламентується законодавчими актами України та Держаними стандартами України, також патентна інформація мітиться в звітах про здійснення інтелектуальної діяльності та довідково-інформаційних матеріалах, що розміщені на офіційних вебресурсах Державної системи правової охорони інтелектуальної власності України.

Законодавчі акти України:

- Про авторське право і суміжні права;
- Про охорону прав на винаходи і корисні моделі;
- Про охорону прав на промислові зразки;
- Про охорону прав на знаки для товарів і послуг;
- Про правову охорону географічних зазначень;
- Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів.

Державні стандарти України (ДСТУ):

- ДСТУ 3574-97 Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення
- ДСТУ 3575-97 Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення

Звіти Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ):

<https://ukrpatent.org/uk/articles/UKRNOIVI-statisticst>

Довідково-інформаційні матеріали щодо інтелектуальної власності України: <https://ukrpatent.org/uk/articles/bases2>

1.2. Державна система правової охорони інтелектуальної власності України

Міністерство економіки України є центральним органом, який опікується питаннями інтелектуальної власності України, через такі заходи:

- здійснення реформування правової охорони та захисту інтелектуальної власності України;
- підтримка винахідництва, інновацій;
- колективне управління у сфері авторського права та суміжних прав;
- підтримка виробників та розповсюджувачів програмного забезпечення;

- розробка та впровадження нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності;
- легалізація програмного забезпечення та інвентаризація комп'ютерних програм;
- взаємодія із Апеляційної палатою;
- здійснення державного нагляду (контролю) у сфері інтелектуальної власності.

Державна система правової охорони ІВ України (часто скорочено називають Укрпатент), яка підпорядковується Міністерству економіки України, в своєму складі містить:

- Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ);
- Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (ДП «УІВ»);
- Апеляційна палата;
- Комісія «Україна».

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) впроваджує концептуально новий підхід до послуг у сфері інтелектуальної власності.

Україна завершує інституційну реформу сфери ІВ і реалізацію відповідного законодавства. Зокрема закон № 703-ІХ, відповідно до якого створено Національний орган інтелектуальної власності.

З 8 листопада 2022 року, на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2022 року № 943-р «Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності», державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ) є суб'єктом, що виконує функції НОІВ.

До функцій УКРНОІВІ належать:

- реєстрація прав інтелектуальної власності;
- ведення державних реєстрів у сфері інтелектуальної власності;

- супровід діяльності колегіальних органів: Апеляційної палати, Комісії «Україна», Наглядової ради;
- міжнародне співробітництво;
- інформаційна та видавнича діяльність;
- надання послуг та консультацій в сфері ІВ;
- атестація патентних повірених (їх підготовка та ведення Реєстру).

Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» – інституційна складова державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні.

З метою забезпечення фізичних та юридичних осіб послугами, пов'язаними з набуттям, здійсненням та захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності, з 01 лютого 2023 року затверджено та введено в дію Порядок надання платних послуг Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності» (УПВ). Також з 1 лютого 2023 р. затверджено та введено в дію Перелік платних послуг УПВ (<https://ukrpatent.org/atachs/Perelik-platnyh-poslug-UPIV-05062023.pdf>):

- послуги, що стосуються винаходів і корисних моделей;
- послуги, що стосуються промислових зразків;
- послуги, що стосуються торговельних марок;
- патентно-інформаційні послуги;
- послуги, що стосуються Інтернет-біржі промислової власності;
- послуги, що стосуються питань розпорядження майновими правами інтелектуальної власності;
- послуги, що стосуються авторського права;
- додаткові послуги.

Апеляційна палата є колегіальним органом Міністерства економіки України для розгляду заперечень проти рішень Міністерства економіки України щодо набуття прав на об'єкти

інтелектуальної власності та заяв про визнання знаків добре відомими в Україні.

Право на звернення до Апеляційної палати має апелянт або його представник із запереченням проти рішення Міністерства економіки України щодо:

- заявки на винахід;
- заявки на корисну модель;
- заявки на промисловий зразок;
- заявки на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми;
- заявки на видачу свідоцтва на знак для товарів і послуг;
- заявки на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару;
- знаку за міжнародною реєстрацією.

Комісія «Україна» має повну назву Комісія з надання дозволу на використання в торговельній марці офіційної назви та міжнародного літерного коду держави Україна та/або на включення до зображення торговельної марки імітації малого Державного Герба України. 27 лютого 2024 року набрав чинності наказ Міністерства економіки України від 20 грудня 2023 року № 19944 «Про затвердження Положення про Комісію з надання дозволу на використання в торговельній марці офіційної назви та міжнародного літерного коду держави Україна та/або на включення до зображення торговельної марки імітації малого Державного Герба України».

Положення визначає:

- повноваження Комісії;
- умови надання дозволу на використання в торговельній марці офіційної назви та/або міжнародного літерного коду держави Україна та/або на включення до зображення торговельної марки імітації малого Державного Герба України;
- порядок подання та розгляду клопотань.

Основним завданням Комісії є колегіальний розгляд поданих до неї клопотань про надання дозволу на:

- використання в торговельній марці офіційної назви та/або міжнародного літерного коду держави Україна;

- включення до зображення торговельної марки імітації малого Державного Герба України.

Структури, що стосуються до розвитку інтелектуальної власності України та взаємодіють із Державною системою правової охорони інтелектуальної власності:

- «Фабрика ідей»: унікальний сайт, який об'єднує небайдужих до науки молодих людей, що прагнуть розвивати науковий потенціал України, популяризувати винахідницьку діяльність та втілювати власні ідеї і розробки у життя. Мета проекту – виявлення, підтримка та сприяння розвитку обдарованої учнівської та студентської молоді, молодих науковців, винахідників, дослідників та новаторів, які можете оприлюднити свої напрацювання, знайти однодумців, а також дізнатися більше про те, як можна просувати свій проект та захищати своє право інтелектуальної власності;

- «Біржа промислової власності»: проект підтримки винахідництва, інновацій, технологій та сприяння інноваційній діяльності, який започаткований та функціонує на базі Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» (УІВ). Це комунікативний майданчик, призначений для всіх учасників ринку інтелектуальної власності, що надає можливості пошуку потенційних шляхів фінансування, налагодження контактів з бізнес середовищем, купівлі-продажу торговельних марок, комерціалізації розробок та впровадження проектів у життя. Окрім того, «Біржа промислової власності» – потужний ресурс інформаційних, аналітичних, статистичних матеріалів, моніторинг ринку об'єктів інтелектуальної власності, послуги зі складання договорів про передачу прав власності та ліцензійних договорів, виявлення порушень стосовно об'єктів промислової власності, консультації з питань охорони, використання та захисту прав на інтелектуальні здобутки.

- Управління патентно-інформаційних послуг та проєктів Державного підприємства «Український інститут інтелектуальної власності» має багаторічний досвід роботи у сфері інтелектуальної власності щодо надання послуг у сфері інтелектуальної власності, сприяння інноваційній та винахідницькій діяльності. Управління надає послуги щодо: складання заявочних матеріалів на об'єкти права промислової власності (винаходи; корисні моделі; промислові зразки; торговельні марки); складання та подання заявки на реєстрацію авторського права. А також для юридичних і фізичних осіб здійснює всі види пошуку патентної інформації (тематичний, іменний тощо); підготовку документів для реєстрації договорів щодо розпорядження правами на об'єкти інтелектуальної власності в Україні; допомога у складанні патентного формуляра; у підготовці, складанні та реєстрації ліцензійних договорів, аналізі договорів про передачу прав на об'єкти інтелектуальної власності; у підтриманні чинності охоронних документів на винаходи, промислові зразки, корисні моделі та продовженні дії свідоцтв на торговельні марки.

- Центр підтримки технологій та інновацій (TISC): міжнародний проєкт підтримки винахідництва, інновацій та стартап проєктів, започаткований Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO). TISC – нетиповий державний інструмент підтримки, який знаходиться з інноваційними компаніями на одній хвилі та функціонує в структурі національного патентного відомства – УКРНОІВІ та здійснює інформаційно-консультативну підтримку та послуги з питань охорони інтелектуальної власності, комерціалізації та просування інновацій в Україні та за кордоном. До послуг мережі TISC належать: консультації щодо реєстрації всіх об'єктів ІВ в Україні та за кордоном; патентні пошуки; укладання договорів в сфері ІВ; правові рекомендації щодо захисту прав ІВ; інші послуги (пакет всіх необхідних послуг для безпечного та ефективного просування технологій);

- Національний хаб інтелектуальної власності та інновацій (National IP&Innovations Hub): потужний центр активізації інновацій,

який підтримує дослідження, розробку, комерціалізацію об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ) і трансфер технологій, заохочує інвестиції в економіку України та сприяє створенню робочих місць. Функції National IP&Innovations Hub: просвітницька діяльність (навчальні та просвітницькі заходи, зокрема за участі IP Academy); бізнес-інкубація, інформаційна акселерація (зокрема за участі Головного офісу TISC); координація грантової діяльності та консультаційна підтримка; підвищення кваліфікації (забезпечення підвищення кваліфікації).

• Національний навчальний центр інтелектуальної власності (IP Academy): міжнародний проєкт Всесвітньої організації інтелектуальної власності, який реалізується в Україні з 2019 року на підставі Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством економіки України та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) щодо створення Національного навчального центру інтелектуальної власності в Україні від 03.10.2019 р. Метою проєкту є сприяння розвитку та зміцнення кадрового потенціалу України у сфері інтелектуальної власності, популяризація знань та формування культури у сфері інтелектуальної власності (просвітницька діяльність). Академія ІВ забезпечує проведення навчальних та просвітницьких заходів для таких учасників: дітей шкільного віку; студентів та молоді; науково-педагогічного складу закладів освіти; стартапів, креативних індустрій; державного сектору; представників бізнесу, професійних спільнот, зацікавлених у сфері інтелектуальної власності. Також Академія ІВ забезпечує розробку та поширення навчальних матеріалів у сфері інтелектуальної власності, публікації з актуальних питань сфери та ініціює проведення круглих столів для об'єднання науковців та експертів з питань розвитку інтелектуальної власності в Україні.

1.3. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ, WIPO) – міжнародна міжурядова організація, створена на основі Конвенції, ухваленої у 1967 році державами-членами Паризького союзу з охорони промислової власності, Бернського союзу з охорони творів літератури та мистецтва та інших спеціалізованих союзів.

У 1974 році ВОІВ набула статусу спеціалізованої установи ООН. Її Секретаріат – Міжнародне бюро ВОІВ – розташовується у Женеві з 1974 року.

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) є глобальним форумом з питань надання послуг, розробки політики, надання інформації та організації співробітництва в галузі інтелектуальної власності (ІВ). ВОІВ є самофінансованою установою системи Організації Об'єднаних Націй і налічує 193 держави-члени.

На офіційному сайті ВОІВ зазначена мета її діяльності, яка полягає в тому, щоб очолити роботу з формування збалансованої та ефективної системи інтелектуальної власності, яка створює умови для інновацій та творчості на благо всіх та кожного. Повноваження, процедури та принципи функціонування керівних органів викладено у Конвенції ВОІВ, на підставі якої у 1967 р. було засновано Організацію.

Основні факти про ВОІВ:

- історія: створення 1967 р.;
- членський склад: 193 держави-члени (станом на березень 2024 року);
- генеральний директор: Дарен Танг (станом на березень 2024 року);
- штаб-квартира: Женева, Швейцарія.

Основні факти про участь України у ВОІВ:

- дата набуття Україною членства: 12.04.1970 року;
- підстава для набуття членства в міжнародній організації: Указ Президії Верховної Ради УРСР від 30.09.1968 року № 1195-VII «Про ратифікацію Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності»;

- статус членства: повноправний член;
- характер фінансових зобов'язань України: сплата щорічного членського внеску;
 - джерело здійснення видатків, пов'язаних з виконанням фінансових зобов'язань: за рахунок вилучення частини коштів України за участь у Мадридській угоді про міжнародну реєстрацію знаків;
 - вид валюти фінансових зобов'язань: швейцарський франк;
 - центральний орган виконавчої влади, відповідальний за виконання фінансових зобов'язань: Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності»;
 - перші українські науковці, нагороджені золотою медаллю Всесвітньої організації інтелектуальної власності: професори Володимир Ігнатов та Володимир Жаров (1996 рік).

ЛЕКЦІЯ 2. ВИНАХОДИ (КОРИСНІ МОДЕЛІ)

2.1. Винахід (корисна модель): визначення

Винахід (англ. *Invention*, нім. *Erfindung*) – технічне рішення, що є новим, корисним у господарській діяльності і може бути практично застосоване. Визнаний офіційними експертами винахід може отримати правову охорону від держави і стати об'єктом промислової власності, що засвідчується особливим правоохоронним документом, який має назву патент.

Винаходом може бути «продукт», «процес» та «нове застосування відомого продукту чи процесу» (пристрій, спосіб, сполука, композиція, застосування пристроїв за новим раніше невідомим призначенням, штами мікроорганізмів, культура клітини рослин і тварин тощо).

Винахід (корисна модель) – результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в будь-якій сфері технології.

Секретний винахід (секретна корисна модель) – винахід (корисна модель), що містить інформацію, віднесена до державної таємниці, права на який засвідчуються патентом на секретний винахід (секретну корисну модель).

Службовий винахід – винахід, створений працівником у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи дорученням роботодавця за умови, що трудовим договором (контрактом) не передбачене інше або з використанням досвіду, виробничих знань, секретів виробництва і обладнання роботодавця.

Право авторства на службовий винахід належить працівнику (автору). Виключне право на службовий винахід та право на отримання патенту належать роботодавцю, якщо трудовим або іншим договором між працівником і роботодавцем не передбачено інше. При відсутності в договорі між роботодавцем та працівником угоди про інше, працівник повинен письмово повідомити роботодавця про створення у зв'язку з виконанням своїх трудових

обов'язків або конкретного завдання роботодавця такого результату, щодо якого можлива правова охорона.

Якщо роботодавець протягом чотирьох місяців з дня повідомлення його працівником не подасть заявку на видачу патенту на відповідний службовий винахід чи не передасть право на отримання патенту на службовий винахід іншій особі або не повідомить працівникові про збереження інформації про відповідний результат інтелектуальної діяльності в таємниці, право на отримання патенту на такий винахід належить працівникові. У цьому випадку роботодавець протягом терміну дії патенту має право використання службового винаходу у власному виробництві на умовах простої (невиключної) ліцензії з виплатою патентовласнику компенсації, розмір, умови і порядок виплати якої визначаються договором між працівником і роботодавцем, а у разі спору – судом.

Якщо роботодавець отримує патент на службовий винахід, або прийме рішення про збереження інформації про такий винахід у таємниці і повідомить про це працівникові, або передасть право на отримання патенту іншій особі, або не отримає патент за поданою ним заявкою по залежних від нього причин, працівник має право на винагороду. Розмір винагороди, умови і порядок його виплати роботодавцем визначаються договором між ним і працівником, а у разі спору – судом.

Строк збереження роботодавцем чи його правонаступником службового винаходу як конфіденційної інформації у разі його невикористання не повинен перевищувати чотирьох років. У протилежному випадку право на одержання патенту на службовий винахід переходить до винахідника чи його правонаступника.

Винахід створений працівником з використанням грошових, технічних чи інших матеріальних засобів роботодавця, але не у зв'язку з виконанням своїх трудових обов'язків або конкретного завдання роботодавця, не є службовими. Право на одержання патенту і виключне право на такі винахід належать працівникові. У цьому випадку роботодавець має право за своїм вибором вимагати

надання йому безоплатній простій (невиключної) ліцензії на використання створеного результату інтелектуальної діяльності для власних потреб на весь термін дії авторського права або відшкодування витрат, понесених ним у зв'язку зі створенням такого винаходу.

Винахід вважається патентоспроможним, якщо він є **новим**, має **винахідницький рівень** та є **промислово придатним** (тобто винахід можна використовувати у промисловості або іншій сфері діяльності людини).

За ступенем новизни і складності розрізняють три **рівні винаходів**:

3-й рівень винаходу – суттєві відмінності принципу дії об'єктів;

2-й рівень винаходу – відмінності на рівні вузлів об'єкту;

1-й рівень винаходу – відмінності на рівні окремих елементів.

Дуже часто це заміна одного матеріалу на інший.

На рис 2.1. зображені приклади об'єктів, що можуть бути винаходом

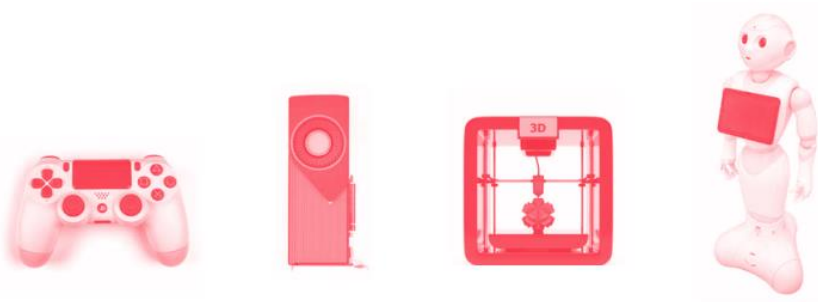

Рис. 2.1. Приклади винаходів

2.2. Правова охорона винаходу (корисної моделі)

Правова охорона надається винаходу (корисній моделі), що не суперечить публічному порядку, загальновизнаним принципам моралі та відповідає умовам патентоздатності.

Об'єктом винаходу, правова охорона якому надається згідно з Законом, може бути продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо), процес (спосіб).

Об'єктом корисної моделі, правова охорона якій надається згідно з Законом України «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», може бути пристрій або процес (спосіб).

Право на одержання патенту має винахідник та інші особи, які набули право на винахід (корисну модель) за договором чи законом.

Документом, що засвідчує права власника винаходу (корисної моделі) є патент. Патенти входять в число тих видів інтелектуальної власності, які у числі перших були визнані у рамках сучасних правових систем. Сьогодні запатентовані винаходи відіграють свою роль у всіх сферах життєдіяльності суспільства: від електричного освітлення (патенти Едісона та Суона) до «айфонів» (патенти компанії Apple).

Патент – документ, що засвідчує авторство на винахід та виключне право на використання його протягом певного строку.

Патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки (приклад патенту на винахід зображено на рис. 2.2).

Строк дії патенту на винахід становить 20 років від дати подання заявки.

Рис. 2.2. Приклад патенту 2020 року

Патент на корисну модель – різновид патенту, що видається за результатами формальної експертизи заявки.

Строк дії патенту на корисну модель становить 10 років від дати подання заявки.

Патент надає його власнику:

- виключне право на використання винаходу (корисної моделі) за власним розсудом;
- право дозволяти використання винаходу (корисної моделі) на підставі ліцензійної угоди;
- виключне право перешкоджати неправомірному використанню винаходу (корисної моделі), у тому числі забороняти таке використання.

Запатентувавши свій винахід, патентовласник отримує на нього виключні права, тобто можливість перешкоджати тому, щоб будь-хто використовував, виготовляв або продавати цей винахід без дозволу патентовласника. Дія патенту обмежується певним строком, як правило складає 20 років. Зі свого боку, патентовласник

зобов'язаний розкрити всі подробиці свого винаходу у публікуемій патентній документації. Коли строк дії охорони закінчується, предмет винаходу переходить у категорію об'єктів ІВ, що не користуються охороною, і будь-який бажаючий отримує можливість його виготовляти, продавати або використовувати.

Таким чином, патентна система покликана слугувати загальним інтересам, а саме:

- впродовж строку дії патентної охорони фірми та винахідник мають можливість отримувати із своїх винаходів максимально можливий прибуток;

- це винагороджує їхні зусилля та тим самим стимулює додаткові інновації, що, в свою чергу, слугує інтересам споживачів та громадськості;

- розкриття винаходів доповнює багаж загальнодоступних знань, створюючи можливості та сприятливі умови для майбутніх наукових досліджень та винаходів.

Використання винаходів (корисних моделей) у патентному праві має чітко визначений зміст, а саме:

- виготовлення продукту із застосуванням запатентованого винаходу (корисної моделі), застосування такого продукту, пропонування для продажу, у тому числі через мережу Інтернет, продаж, імпорт та інше введення його в цивільний обіг або зберігання такого продукту в зазначених цілях;

- застосування процесу, що охороняється патентом, або пропонування його для застосування в Україні, якщо особа, яка пропонує цей процес, знає про те, що його застосування забороняється без згоди власника патенту або внаслідок обставин це і так є очевидним.

Одночасно з цим не визнається порушенням прав, що впливають з патенту на винахід (корисну модель), такі використання:

- на основі права попереднього користувача;

- в конструкції чи при експлуатації транспортного засобу іноземної держави, який тимчасово або випадково перебуває у водах, повітряному просторі чи на території України, за умови, що винахід (корисна модель) використовується виключно для потреб зазначеного засобу;

- без комерційної мети;
- з науковою метою або в порядку експерименту;
- за надзвичайних обставин (стихійне лихо, катастрофа, епідемія тощо) з повідомленням про таке використання власника патенту одразу, як це стане практично можливим, та з виплатою йому відповідної компенсації.

Незаконне використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка, топографії інтегральної мікросхеми, сорту рослин, раціоналізаторської пропозиції, привласнення авторства на них, або інше умисне порушення права на ці об'єкти, якщо це завдало матеріальної шкоди у значному розмірі є кримінально караним.

Особа, яка бажає одержати патент на винахід (корисну модель) і має на це право, може подати заявку на його видачу до Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ), яке приймає, розглядає та проводить експертизу заявок.

Заявка – сукупність документів, необхідних для державної реєстрації винаходу (корисної моделі).

Заявка складається українською мовою й повинна містити:

- заяву про видачу патенту на винахід (корисну модель);
- опис винаходу (корисної моделі);
- формулу винаходу (корисної моделі);
- креслення (якщо на них є посилання в описі);
- реферат.

2.3. Винаходи українців, які відомі світові

Щорічно українські вчені створюють близько 15 тисяч винаходів. Завдяки їм з'явилися і такі, які зараз активно використовуються в Україні та світі. Журналісти Еспресо.TV підготували добірку винаходів українців, які відомі світові.

1. Гелікоптер. Винахідником гелікоптеру є київський авіаконструктор, який емігрував до США, Ігор Сікорський. У 1931 році він запатентував проєкт машини з двома пропелерами – горизонтальним на даху і вертикальним на хвості. У вересні 1939-го почалися випробовування гелікоптера VS-300 спочатку на прив'язі, а 13 травня 1940-го конструктор вперше підняв свою машину у вільний політ. Їхній успіх сприяв отриманню першого замовлення від американської армії. Поступово скромна фірма Сікорського перетворилася на потужний концерн, який щороку випускає сотні гвинтокрилів цивільного й військового призначення. Понад півстоліття всі президенти США користуються послугами гелікоптерів Сікорського.

Рис. 2.3. Гелікоптер Івана Сікорського

2. Газова лампа. Лампа на основі згоряння газу була створена львівськими аптекарями Ігнатієм Лукасевичем і Яном Зехом у 1853 році. Одночасно з лампою був винайдений і новий спосіб отримання газу шляхом дистиляції і очищення нафти.

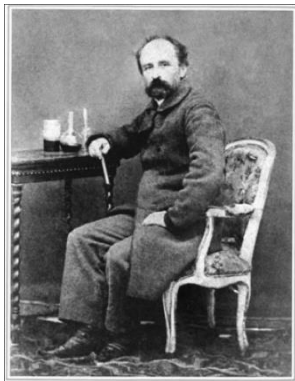

Рис. 2.3. Газова лампа

3. Поштовий індекс. У 1932 році в Харкові була створена унікальна система маркування листів. Спочатку в ній використовувалися цифри від 1 до 10, а пізніше формат змінився на число-буква-число. З початком Другої світової війни цю систему індексації скасували, однак пізніше продовжили використовувати в багатьох країнах світу.

Рис. 2.4. Поштовий індекс

4. Ракетний двигун і перший супутник Землі. Уродженець Житомира Сергій Корольов є конструктором радянської ракетно-космічної техніки і засновником космонавтики. У 1931 році він разом з колегою Фрідріхом Цандером домоглися створення громадської організації з вивчення реактивного руху, яка згодом стала державною науково-конструкторською лабораторією з розробки

ракетних літальних апаратів. У 1957 році Корольов запустив на навколосемну орбіту перший в історії штучний супутник Землі.

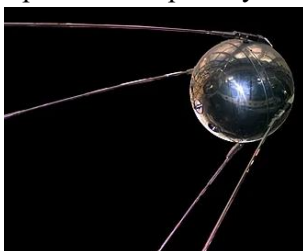

Рис. 2.5. Перший супутник Землі

5. Гнучкий суперконденсатор. Фахівці з Львівської політехніки придумали гнучкий тканинний суперконденсатор, який працює на сонячній батареї і може зарядити навіть мобільний телефон. Пристрій являє собою компактну систему енергозбереження, котра гнеться і кріпиться до будь-якої поверхні. Це український винахід увійшов у топ-100 кращих досліджень і розробок світу 2011 року за версією впливового американського журналу R&D Magazine.

Рис. 2.5. Гнучкий суперконденсатор

6. Екологічно чисте паливо. Інженер зі Славутича Володимир Мельников сконструював машину, яка перетворює відходи деревини в паливні брикети. Піч під надвисоким тиском розігріває тирсу до 300 градусів, внаслідок чого утворюється рослинний клей. Далі працює прес, який стискає масу з силою 200 тонн на квадратний сантиметр. В результаті виходить паливний брикет, схожий на антрацит.

7. Годинник-глюкометр для діабетиків. Вчений із Закарпаття Петро Бобонич винайшов глюкометр у вигляді наручного годинника. З його допомогою діабетики можуть дізнаватися рівень цукру в крові в будь-який момент. Для цього не потрібно здавати кров.

Рис. 2.6. Годинник-глюкометр для діабетиків

8. Кінескоп. Йосип Тимченко – людина, яка за два роки до відкриття братів Люм'єр, спільно з фізиком Миколою Любимовим розробив скачковий механізм «равлик». Його принцип дії був покладений в основу створення кінескопа. У 1893 році в Одесі були показані два фільми, знятих за допомогою першого кінескопа. Тимченко випередив західних винахідників кінематографу, однак його пристрій не був запатентований.

Рис. 2.7. Кінескоп Йосипа Тимченка

9. Зварювання живих тканин. Ідея зварювання живих тканин з'явилася серед вчених інституту електрозварювання ім. Євгена Патона. Ще в 1993 році під керівництвом Бориса Патона - сина винахідника різних методів електрозварювання, були проведені експерименти, які довели можливість отримання зварного з'єднання

різних м'яких тканин тварин способом біполярної коагуляції. Пізніше почалися експерименти зі зварювання тканин видалених органів людини.

10. Рентген. Українець Іван Пулюй за 14 років до німця Вільгельма Рентгена сконструював трубку, яка згодом стала прообразом сучасних рентгенівських апаратів. Він набагато глибше, ніж Рентген, проаналізував природу і механізми виникнення променів, а також на прикладах продемонстрував їх суть. Саме Іван Пулюй першим у світі зробив рентгеновській знімок людського скелета.

11. Гіпсова пов'язка. Микола Пирогов – засновник військово-польової хірургії, започаткував використання анестезії при оперативних втручаннях, вперше в історії світової медицини застосував гіпсову пов'язку.

12. Вакцини проти чуми та холери. Володимир Хавкін створив перші в історії вакцини проти чуми і холери. Він працював у лабораторії Мечникова спочатку в Одесі, а пізніше в Парижі. У Франції Володимир Хавкін винайшов протихолерну вакцину.

13. Місцева імунізація. Олександр Безредка відкрив спосіб місцевої імунізації, створив учення про рецептивні клітини й антивіруси, увів термін – анафілактичний шок. Безредка – автор теорії «місцевого імунітету», яка піддавалась критиці з боку опонентів вченого за його спробу ізолювати явище імунітету від захисних реакцій організму в цілому.

14. Перша пересадка нирки. Юрій Вороний здійснив першу в світі пересадку нирки. Своєю операцією Вороний надовго випередив розвиток трансплантології. У більшості країн світу клінічні пересадки кадаверних нирок почали робити тільки в 50-60-ті роки.

15. Безкровний аналіз крові. Харківський вчений Анатолій Малихін придумав, як зробити аналіз крові безкровним. Він створив прилад, п'ять датчиків якого прикріплюються на певні ділянки тіла людини, після чого на екран комп'ютера виводиться 131 показник

здоров'я. Прилад активно використовується медиками в Китаї, Саудівській Аравії, Німеччині, Єгипті та Мексиці.

Рис. 2.8. Апарат для безкровного аналізу крові

16. Антибіотик батумін. Вчені з Інституту мікробіології і вірусології НАН України створили новий антибіотик, що володіє високою активністю до всіх видів стафілококу. За своїм хімічним складом цей препарат не має аналогів.

17. Компакт-диск. Мало хто знає, що прообраз компакт-диска в кінці 1960-х винайшов аспірант Київського інституту кібернетики В'ячеслав Петров. Тоді розробка носила науковий характер і не мала нічого спільного з музикою. Оптичний диск був створений для супер ЕОМ.

Рис. 2.9. Компакт-диск

18. Електричний трамвай. На початку 1870-х полтавчанин Федір Піроцький розробив технологію передачі електроенергії через залізний дріт. У 1880 році Піроцький представив проект застосування електрики «для руху залізничних потягів з подачею струму». Через рік в Берліні поїхав перший трамвай, вироблений компанією Siemens за схемою українця.

Рис. 2.10. Електричний трамвай

19. Рукавичка для людей з проблемами зору. Хлопець із Луганська Іван Селезньов представив на міжнародному конкурсі «Intel International Science and Engineering Fair» свій проєкт «Нове чуття: ультразвукова рукавичка для просторової орієнтації людей з вадами зору». Така річ може стати досить корисною з точки зору орієнтації у просторі. Винахід молодого українця потрапив до трійки кращих винаходів світу у 2013 році.

Рис. 2.11. Рукавичка для людей із проблемами зору

20. Вміння комп'ютера розпізнавати обличчя. Киянину Єгору Анчішкіну було 26 років, коли він зацікавився проблемою розпізнання відео та фотоінформації. Разом з колегами він створив фірму, яка поставила собі за мету навчити комп'ютер впізнавати людські обличчя. Технологія вже не належить Україні. Інтернет-гігант Google викупив усіх, хто розробляв перспективну технологію.

21. Червоні лазери у CD- та DVD-програвачах. Нік Голоняк працював у Головній лабораторії напівпровідників «Дженерал Електрик Компані» у місті Сіракузі (штат Нью-Йорк), де зробив кілька важливих відкриттів у галузі напівпровідникових приладів,

серед яких – перший функціональний світловипромінювальний діод і напівпровідниковий лазер. Надзвичайно економічні світлодіоди почали використовувати під час виготовлення фар автомобілів, світлофорів, електронної і побутової техніки, конструювання інформаційних табло на транспортних вузлах, стадіонах тощо. Його винаходи дали змогу розробити червоні лазери, які функціонують у видимому спектрі й використовуються у CD- та DVD-програвачах. Нік Голоняк брав участь у винайденні тріода – пристрою, на базі якого працюють комп'ютери, телевізори й інші сучасні електронні прилади.

22. Один з «батьків» Інтернету. Леонард Кляйнрок 1961 року, ще будучи студентом Масачусетського Технологічного Інституту, описав технологію, здатну розбивати файли на частини й передавати їх різноманітними шляхами через мережу. Молодий вчений опублікував свою наукову працю, присвячену цифровим мережевим зв'язкам – «Інформаційний потік у великих комунікаційних мережах». Ці ідеї лягли в основу його докторської дисертації, висновки з якої він опублікував у виданні «Комунікаційні мережі» (1964). У цій книжці Л. Кляйнрок виклав основні принципи (разом з його наступними теоретичними розробками) пакетної комунікації, які лежать в основі сучасної технології Інтернету. Ідеї Кляйнрока випереджали час, тому знайшли своє широке застосування лише в кінці 60-х років XX століття, коли ними зацікавилось Агентство з науково-дослідних проєктів (ARPA), одним з напрямків діяльності якого стало створення комп'ютерних технологій для військових цілей, зокрема, зв'язку.

Рис. 2.12. Леонард Кляйнрок

Українці – талановита нація і цей перелік винаходів цьому доказ. Шкода, що, як і раніше, українські вчені не отримують достатню підтримку від держави. Тому і зараз доводиться реалізовувати свої плани та винаходи на теренах інших країн, які дуже зацікавлені у наших вчених.

ЛЕКЦІЯ 3. ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК

3.1. Промисловий зразок: визначення, об'єкти

Промисловий зразок – нове художньо-конструкторське рішення виробу, що визначає його зовнішній вигляд, відповідає вимогам технічної естетики, придатне до виготовлення промисловим засобом та має позитивний ефект.

Об'єкт промислового зразка:

- форма;
- малюнок;
- розфарбування, або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

Не можуть одержати правову охорону:

- об'єкти архітектури (крім малих архітектурних форм);
- промислові, гідротехнічні та інші стаціонарні споруди;
- друкована продукція як така;
- об'єкти нестійкої форми з рідких, газоподібних, сипких або подібних до них речовин тощо.

В Україні відповідно до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» правова охорона надається промислового зразку, що не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та відповідає умовам патентоздатності, тобто є новим. Зареєструвати можна тільки об'єкт в цілому, а не певну його частину.

Види промислових зразків:

- об'ємні (моделі): являють собою композицію, в основі якої лежить об'ємно-просторова структура, наприклад, зовнішній вигляд меблів, ручки, пляшки (рис. 3.1);
- площинні (малюнки): містять двомірну композицію, наприклад, текстури тканин, зображення на одязі, етикетки (рис. 3.2);

• комбіновані: містять у собі ознаки, які мають форму, малюнок або розфарбування, наприклад, зовнішній вигляд взуття, в який вшитий який-небудь малюнок, або малюнок, який зображений на будівельній плитці (рис. 3.3).

Рис. 3.1. Об'ємний промисловий зразок (пляшка ПЕТ)

Рис. 3.2. Плаский промисловий зразок (етикетка)

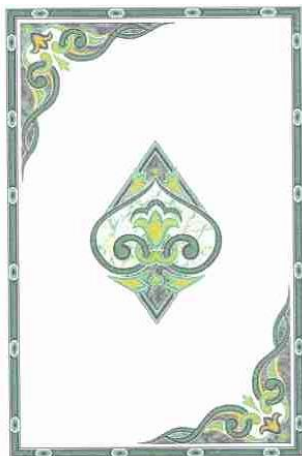

Рис. 3.3. Комбінований промисловий зразок
(плитка керамічна)

В якості промислових зразків можна зареєструвати (рис. 3.4):

- тару, пакування та контейнери;
- етикетки;
- дизайн упаковки (форма пляшки);
- принти візерунків одягу;
- дизайн сайту (інтерфейс);
- дизайн агрегатів і машин;
- дизайн виробів (меблів, ювелірних виробів, посуду).

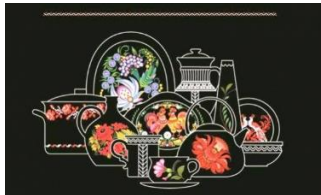

Рис. 3.4. Приклади промислових зразків

Надійним захистом зовнішнього вигляду (дизайну) є його реєстрація, в результаті чого видається свідоцтво. Свідоцтво на промисловий зразок захищає:

- форму;
- малюнок;
- забарвлення (розмальовку);
- їх поєднання.

Нормативно-правові акти України та міжнародні договори щодо захисту промислових зразків:

1. Закони України

- Про охорону прав на промислові зразки

2. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України

• Порядок сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності

3. Відомчі нормативно-правові акти

- Правила складання та подання заявки на промисловий зразок
- Правила розгляду заявки на промисловий зразок
- Положення про Державний реєстр патентів України на промислові зразки

• Інструкція про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на промисловий зразок та видачу ліцензії на використання промислового зразка

• Інструкція про офіційну публікацію заяви про надання будь-якій особі дозволу на використання запатентованого промислового зразка та клопотання про її відкликання

• Інструкція про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності

- Інструкція про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт права інтелектуальної власності

4. Міжнародні договори, адміністративні функції яких виконує ВОІВ

• Гаазька угода про міжнародну реєстрацію промислових зразків

- Паризька конвенція про охорону промислової власності

- Гаазький акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків
- Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків
- Інструкція до Женевського акта Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків

3.2. Умови набуття правової охорони промислового зразка в Україні

Промисловим зразком може бути зовнішній вигляд виробу або його частини, що визначається, зокрема, лініями, контурами, кольором, формою, текстурою та/або матеріалом виробу, та/або його оздобленням (пункт 2 статті 5 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки»).

Правова охорона надається промислового зразку, що не суперечить публічному порядку, загально визнаним принципам моралі та відповідає критеріям охороноздатності.

Промисловий зразок відповідає критеріям охороноздатності, якщо він є *новим* і має *індивідуальний характер*. Промисловий зразок визнається новим, якщо жоден ідентичний промисловий зразок не доведено до загального відома до дати подання заявки до Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету. Промислові зразки вважаються ідентичними у разі, якщо їхні суттєві ознаки відрізняються лише незначними деталями.

Промисловий зразок визнається таким, що має індивідуальний характер, якщо загальне враження, яке він справляє на інформованого користувача, відрізняється від загального враження, яке справляє на такого користувача будь-який інший промисловий зразок, доведений до загального відома до дати подання заявки до УКРНОІВІ або, якщо заявлено пріоритет, до дати її пріоритету.

Для реєстрації промислового зразка надаються його зображення, які будуть визначати обсяг правової охорони промислового зразка.

Промисловий зразок охороняється територіально, тобто окремо на території кожної держави, де планується його використання.

Строк дії охорони промислового зразка – 5 років від дати подачі заявки на промисловий зразок. Власник може продовжити дію свідоцтва на один чи більше п'ятирічних строків, проте загальний строк чинності прав – не більше 25 років.

За підтримку свідоцтва в силі щороку оплачується збір. Якщо у встановлений термін не буде здійснена оплата, таке свідоцтво припинить свою дію. Це призведе до того, що будь-яка особа зможе безперешкодно використовувати об'єкт інтелектуальної власності, що охороняється таким свідоцтвом.

Власник промислового зразка має виключне право використовувати промисловий зразок за своїм розсудом, якщо таке використання не порушує прав інших осіб, а також забороняти іншим особам використовувати промисловий зразок без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається згідно із Законом порушенням прав на промисловий зразок.

Права на зареєстрований промисловий зразок діють від дати, що настає за датою державної реєстрації промислового зразка, за умови сплати збору за підтримання їх чинності.

3.2. Реєстрація промислового зразка в Україні

Подання заявки. Вимоги до заявки встановлені статтею 11 Закону України «Про охорону промислового зразка» та Правилами складання та подання заявки на промисловий зразок, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України № 110 від 18.02.2002 та зареєстрованими в Міністерстві юстиції України від 6.03.2002 за № 226/6514 (далі – Правила складання).

Особа, яка бажає зареєструвати промисловий зразок, може подати заявку до УКРНОІВІ.

За дорученням заявника заявку може подати представник в справах інтелектуальної власності (патентний повірений) або інша довірена особа.

Іноземні та інші особи, які мають постійне місце проживання чи місцезнаходження поза межами України, у відносинах з Мінекономіки та УКРНОІВІ реалізують власні права через патентних повірених, якщо інше не передбачене міжнародними договорами.

Якщо до складу заявників входить хоча б одна фізична особа, яка має постійне місце проживання на території України, чи юридична особа, яка має місцезнаходження на території України, то заявка подається без залучення патентного повіреного за умови зазначення адреси для листування на території України.

Заявка – це сукупність документів, необхідних для видачі свідоцтва. Вона складається українською мовою й повинна містити:

- заяву про державну реєстрацію промислового зразка – в 1 примірнику;
- комплект зображень виробу (власне виробу чи у вигляді його макета або малюнка), які дають повне уявлення про зовнішній вигляд виробу, – у 2 примірниках;
- опис промислового зразка – в 1 примірнику;

- креслення, схему, карту, якщо необхідно (або в разі потреби пояснення суті промислового зразка, визначення габаритів та співвідношень між розмірами загального вигляду виробу чи його елементами, пояснення ергономічних особливостей зовнішнього вигляду виробу тощо) – в 1 примірнику.

Порядок проведення експертизи заявки на промисловий зразок встановлено статтею 14 Закону України «Про охорону промислових зразків» і включає:

- установлення дати подання заявки на підставі статті 12 Закону;

- визначається відповідність заявленого промислового зразка вимогам, передбаченим пунктом 2 статті 5 Закону;

- визначається, чи не належить заявлений промисловий зразок до об'єктів, зазначених у пункті 3 статті Закону;

- перевіряється, чи не суперечить заявлений промисловий зразок публічному порядку та загальноновизнаним принципам моралі;

- проводиться перевірка заявки на відповідність формальним вимогам ;

- проводиться сплата збору за подання заявки на відповідність установленим вимогам

Кінцеві результати експертизи заявки, що не вважається відкликаною або не відкликана, відображаються в обґрунтованому висновку експертизи за заявкою. На підставі такого висновку УКРНОІВІ приймає рішення про державну реєстрацію промислового зразка або про відмову в державній реєстрації промислового зразка. Для множинної заявки може бути прийняте рішення про державну реєстрацію окремих промислових зразків та відмову в державній реєстрації щодо решти зразків. Рішення УКРНОІВІ разом з висновком експертизи надсилаються заявнику.

На підставі рішення про державну реєстрацію промислового зразка та за наявності документа про сплату державного мита за реєстрацію і сплаченого збору за публікацію відомостей про реєстрацію здійснюється державна реєстрація промислового зразка шляхом внесення до Державного реєстру України промислових зразків відповідних відомостей.

Державна реєстрація промислового зразка здійснюється під відповідальність його власника за відповідність промислового зразка критеріям охороноздатності.

Одночасно з реєстрацією здійснюється публікація відомостей про державну реєстрацію в офіційному бюлетені «Промислова власність».

Свідоцтво видається в місячний строк з дня державної реєстрації промислового зразка.

Строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок становить п'ять років від дати подання заявки до УКРНОІВІ і продовжується УКРНОІВІ за клопотанням власника промислового зразка на один або більше п'ятирічних строків, за умови сплати збору в порядку, встановленому пунктом 2 статті 24 Закону. Загальний строк чинності майнових прав на зареєстрований промисловий зразок не може становити більш як 25 років від дати подання заявки.

Чинність державної реєстрації промислового зразка підтримується шляхом сплати річного збору за кожний рік дії державної реєстрації, рахуючи від дати подання заявки.

Перша сплата зазначеного збору здійснюється одночасно із сплатою збору за публікацію відомостей про державну реєстрацію промислового зразка.

Сплата збору за кожний наступний рік здійснюється до кінця поточного року, за умови сплати збору протягом шести останніх його місяців.

Клопотання про продовження строку чинності прав на наступні 5 років подається до УКРНОІВІ не пізніше ніж за шість

місяців до спливу строку дії державної реєстрації або спливу продовженого строку.

3.3. Реєстрація промислового зразка в іноземних державах

Охорону промислового зразка в інших країнах можна одержати двома шляхами.

По-перше, можна подати заявку до відомства держави, у якій заявник бажає одержати охорону промислового зразка, згідно із законодавством цієї держави.

По-друге, можна одержати правову охорону промислового зразка в іноземних державах згідно з Гаазькою угодою про міжнародну реєстрацію промислових зразків (Гаазька угода: www.wipo.int/hague/en), яка дозволяє зареєструвати промисловий зразок у кількох державах-учасницях Гаазької угоди шляхом подання однієї заявки до Міжнародного бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Відповідно до положень Гаазької угоди така заявка подається самим заявником (або його представником) безпосередньо до Міжнародного бюро ВОІВ.

У зв'язку з тим, що Україна є учасницею Гаазького акту Гаазької угоди (Акту 1960 р.) та Женевського акту Гаазької угоди (Акту 1999 р.), українські заявники можуть отримати міжнародну реєстрацію на територіях більш ніж 60 держав.

Перелік держав-учасниць Гаазької угоди розміщено на веб-сайті ВОІВ за адресою <http://www.wipo.int/hague/en/members>

Заявка на міжнародну реєстрацію промислових зразків відповідно до Гаазької угоди подається англійською, французькою або іспанською мовами на вибір заявника. Одна заявка може містити в собі до 100 промислових зразків. Збори, пов'язані з міжнародною реєстрацією, сплачуються одноразово в одній валюті (швейцарських франках) на користь Міжнародного бюро ВОІВ.

Міжнародна заявка має бути складена на офіційному бланку «Application for International Registration» (форма DM/1), встановленому Міжнародним бюро ВОІВ. Копії цих бланків надаються заявникам безоплатно та доступні для завантаження з вебсайта ВОІВ за адресою: <http://www.wipo.int/hague/en/forms/>

Заявку може бути подано в електронному вигляді (інтерфейс e-filing розміщено на веб-порталі ВОІВ за адресою: <http://www.wipo.int/hague/en/forms/intermediate.html>).

У міжнародній заявці поряд з іншими даними обов'язково наводиться зображення відповідного промислового зразка та зазначаються держави-учасниці Гаазької угоди, у яких заявник бажає одержати охорону промислового зразка. Таблиця договірних сторін відповідного акту Гаазької угоди додається до офіційного бланка заявки форми DM/1.

За подання міжнародної заявки потрібно сплачувати Міжнародному бюро ВОІВ чотири різні види мита:

- основне мито;
- звичайне мито за зазначення стосовно кожної зазначеної Договірної сторони, яке, у свою чергу, диференційоване та має три рівні (залежно від зазначення тієї чи іншої договірної сторони, яка зробила відповідну заяву щодо належності до другого або третього рівня мит);
- індивідуальне мито за зазначення стосовно кожної з тих зазначених заявником договірних сторін, які зробили відповідну заяву про те, що звичайне мито за зазначення замінюється на індивідуальне мито за зазначення, розмір якого вказується в заяві;
- мито за публікацію.

Будь-яке мито вважається сплаченим на дату, на яку Міжнародне бюро ВОІВ одержало встановлену суму.

3.4. Захист промислових зразків за кордоном

На відміну від України, у ЄС можна захистити як виріб загалом, так і його частини. Однією заявкою там можна подати безліч промислових зразків, які відносяться до одного класу Міжнародної класифікації промислових зразків. В Україні ж можна подати однією заявкою тільки варіанти промислового зразка (зовнішні види виробів, які належать до однієї функціональної групи, до одного класу МКПЗ (Міжнародна класифікація промислових зразків), подібні за сукупністю суттєвих ознак і мають відмінності в несуттєвих ознаках, які сприймаються візуально).

Якщо аналізувати законодавство Великобританії, то в цій країні, наприклад, під промисловим зразком розуміють зовнішній вигляд усього виробу або його частини. Він може втілюватися у:

- особливостях форми виробу;
- поєднанні матеріалів, що застосовуються в оздобленні зовнішнього вигляду виробу;
- нанесеному на виріб розфарбуванні, яке виявляється у певному кольорі (поєднанні кольорів), лініях, орнаментах та інших візуальних елементах;
- втіленні особливої текстури виробу, що відчувається на дотик та ін.

Щоб отримати правову охорону у Великобританії, промисловий зразок повинен бути новим та мати індивідуальний характер (бути оригінальним).

Що стосується США, то там промисловий зразок складається з візуальних декоративних та ергономічних характеристик, які втілені або застосовані у продукті виробництва (виробі). Під промисловим зразком у США розуміють оформлення зовнішнього вигляду поверхні виробу або поєднання комплектуючих елементів виробу з оздобленням його поверхні. Такий об'єкт інтелектуальної власності повинен точно окреслювати схему (шаблон, зразок) декоративної поверхні, яка буде застосована до продукту промислового виробництва. Звідси виходить, що предметом розгляду заяви на

промисловий зразок може бути: розташування декоративних елементів (зовнішній обрис) або форма промислового виробу.

Відповідно до американського законодавства не можуть бути зареєстровані у якості промислових зразків об'єкти, які:

- суперечать загальним уявленням про мораль та публічний порядок: містять у собі елементи, образливі для будь-якої раси, релігії, статі, національностей або етнічних груп та інше;

- не набули своєї унікальності або відмінностей у формі та зовнішньому вияві;

- не є оригінальними – імітують уже відомі виконання виробів або природні властивості подібних речей.

ЛЕКЦІЯ 4. ГЕОГРАФІЧНІ ЗАЗНАЧЕННЯ

4.1. Основні засади та умови надання правової охорони географічним зазначенням

Географічне зазначення (ГЗ) (англ. geographical indication) – це найменування місця, що ідентифікує товар, який *походить з певного географічного місця та має особливу якість, репутацію чи інші характеристики, зумовлені головним чином* цим географічним місцем походження, і хоча б один з етапів виробництва якого (виготовлення (видобування) та/або переробка, та/або приготування) здійснюється на визначеній географічній території.

Назва місця походження товару (англ. appellation of origin) – це вид географічного зазначення, який означає найменування, що ідентифікує товар, *який походить з певного географічного місця та який має особливі якості або властивості, виключно або головним чином* зумовлені конкретним географічним середовищем з притаманними йому природними і людськими факторами, і всі етапи виробництва якого (виготовлення (видобування) та/або переробка, та/або приготування) здійснюються на визначеній географічній території.

Зазначення походження (англ. – *indication of source*) – позначення, що ідентифікує товар, що **походить з конкретного географічного регіону**, зокрема з держави (зроблено в Україні, зроблено в США).

Омонімічні географічні зазначення – це схожі за написанням чи звучанням географічні зазначення, які ідентифікують товари, що мають різне місце походження, як правило, у різних країнах.

Просте зазначення походження товару – будь-яке словесне чи зображувальне (графічне) позначення, що прямо чи опосередковано вказує на географічне місце походження товару.

Мотивація застосування ГЗ як нематеріального активу:

- Можливість використання географічних зазначень як інструменту диференціації в маркетингових стратегіях;

- Можливість використання географічних зазначень як чинника розвитку сільськогосподарських районів;

- Можливість використання географічних зазначень як засобу збереження традиційних знань (ТЗ) і традиційних виражень культури (ТБК).

Існує чотири основні режими охорони географічних зазначень:

- у межах системи sui generis (спеціальний режим охорони);
- за допомогою колективних чи сертифікаційних знаків;
- методами комерційної практики, включаючи адміністративні процедури атестації;
- на основі законів про недобросовісну конкуренцію.

Вибір режиму правової охорони залежить від таких факторів як умови та обсяг охорони. Однак два з них – система sui generis та колективні або сертифікаційні знаки – мають спільні характеристики, наприклад, вони встановлюють права колективного використання усіма, хто дотримується встановлених правил.

В цілому географічні зазначення охороняються в різних країнах і в різних регіональних системах різними способами, часто шляхом поєднання двох або більше вказаних режимів, які сформувалися з урахуванням різних правових традицій, історичних та економічних умов.

Умови надання правової охорони географічному зазначенню:

- заявлене найменування ідентифікує товар, який походить з певного географічного місця та має особливу якість, репутацію чи інші характеристики, зумовлені головним чином цим географічним місцем походження, і хоча б один з етапів виробництва якого (виготовлення (видобування) та/або переробка, та/або приготування) здійснюється на визначеній географічній території;

- на нього не поширюються встановлені Законом України «Про правову охорону географічних зазначень» підстави для відмови в наданні правової охорони.

Умови надання правової охорони географічного зазначення як назви місця походження товару:

- заявлене найменування означає найменування, що ідентифікує товар, який походить з певного географічного місця та який має особливі якості або властивості, виключно або головним чином зумовлені конкретним географічним середовищем з притаманними йому природними і людськими факторами, і всі етапи виробництва якого (виготовлення (видобування) та/або переробка, та/або приготування) здійснюються на визначеній географічній території;

- на нього не поширюються встановлені Законом підстави для відмови в наданні правової охорони.

Право на державну реєстрацію географічного зазначення має об'єднання осіб, які в зазначеному географічному місці виробляють товар та/або видобувають, та/або переробляють сировину для товару, особлива якість, репутація чи інші характеристики якого зумовлені цим географічним місцем.

При цьому об'єднання осіб означає будь-яку сукупність осіб незалежно від її організаційно-правової форми або складу.

Одна фізична або юридична особа має право на реєстрацію географічного зазначення у разі, якщо:

- вона є єдиним виробником, який у цьому географічному місці виробляє товар та/або видобуває [...];

- географічна територія, на якій здійснюється виробництво (видобування) та/або переробка, та/або приготування товару, має характеристики, які істотно відрізняються від прилеглих територій, або характеристики товару відрізняються від товарів, вироблених на прилеглих територіях.

Найчастіше, ГЗ складається з назви місця походження товару, наприклад, як «Ямайка Блю Маунтін» або «Дарджилінг». Однак негеографічні назви, такі як «Вінью Верде» (португальське молоде вино з провінції Мінью), «Кава» (каталонське ігристе вино) або «Арганова олія» (марокканське масло з плодів арганії), а також

символи, найчастіше пов'язані з місцем, також можуть являти собою ГЗ.

Особлива якість, зумовлена місцем виробництва і місцевими географічними факторами, зокрема кліматом та особливостями ґрунту, властива насамперед сільськогосподарській продукції, тому більшість географічних зазначень у всьому світі використовуються як засіб індивідуалізації саме сільськогосподарської продукції (лимони Піка), харчових продуктів (сир Roquefort (Рокфор), вин Bordeaux (Бордо), спиртних напоїв Cognac (Коньяк) тощо).

Водночас географічні зазначення можуть підкреслювати властивості товару, що пов'язані з традиціями виробництва, характерними для місця його походження. Це стосується, наприклад, виробів народних ремесел, які зазвичай створюються вручну із застосуванням місцевих природних ресурсів давніми способами, збереженими місцевими мешканцями (перуанська кераміка Чулукнас, Обюсонські гобелени, Петриківський розпис, Кралевецькі рушники тощо).

Україна багата регіонами, природні фактори яких формують особливі властивості товарів. Вони формують групу так званих «природний найменувань» місць походження товарів. Це найменування деяких видів мінеральних вод, сировини, лікарських трав тощо. Прикладами можна назвати донецьке вугілля, волинські топази, слов'янська сіль тощо.

Як вказувалося раніше, характерні особливості певного виду товару не обумовлені виключно природними умовами, а й дають можливість підкреслити специфічні якості продукту, обумовлені людським фактором. Так, характерні властивості карпатських різьблених виробів з дерева визначаються виробничими традиціями, навичками, національним колоритом різьбярів, а також природними умовами, що дозволяють використовувати для обробки деревину буку, карпатську ялину. А такі вина, як кримські, одеські, закарпатські, визначаються якісними характеристиками винограду, що виростає у районі Сонячної Долини, Масандри тощо, і

технологією виготовлення, заснованою на виробничому досвіді і традиціях винарів.

Користується попитом та набула репутацію не тільки в Україні, а й за її межами певна категорія сільськогосподарських товарів (кримська цибуля) та харчових продуктів, які є характерними лише для української кухні (українські вареники, галушки, карпатські копчені сири, котлета по-київськи, київський торт тощо). Особливі якості таких продуктів зумовлені сукупністю факторів, таких, як майстерність людей, їх досвід, традиції десятирічної або навіть сторічної давнини.

Із назвами місць походження та ГЗ походження товарів України можна ознайомитися на сайті УКРНОІВІ в розділі «Відомості Державного реєстру України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів (КЗПТ)» <https://ukrpatent.org/uk/articles/kzpt-uk>

Існують найменування, які, хоча і позначають місце, з якого походить товар (продукт), однак перетворилися на загальноживану назву певного виду товарів. Прикладом географічного зазначення, що стало видовою назвою, є назва сиру «Камамбер». Наразі ця назва може використовуватися для позначення будь-якого сиру типу Камамбер.

4.2. Заявка на ГЗ. Права, які впливають з реєстрації географічного зазначення.

Заявка на реєстрацію географічного зазначення, як правило, подається до визначеного законодавством держави органу групою виробників товару, для якого буде використовуватися географічне зазначення. Виробники можуть бути організовані в об'єднання, наприклад, кооператив або асоціацію, яке репрезентує їх і контролює щоб товар відповідав певним узгодженим ними вимогам. У деяких

юрисдикціях заявником також може бути національний компетентний орган (наприклад, місцевий орган влади).

Заявка складається українською мовою та повинна містити:

а) заяву про реєстрацію географічного зазначення (назви місця походження товару), в якій необхідно вказати заявника (заявників), його адресу та спеціально уповноважені органи, які перевіряють відповідність товару специфікації товару;

б) специфікацію товару, погоджену спеціально уповноваженим органом, яка відповідно до статті 9-1 Закону повинна містити такі відомості: заявлене найменування, опис товару, в тому числі, якщо це доречно, особливі правила пакування та маркування товару, а також стислий опис меж географічного місця, де виробляється та/або переробляється товар; опис взаємозв'язку товару з географічним середовищем чи географічним місцем походження товару, в тому числі особливі положення опису товару або способів його виробництва, що підтверджують такий взаємозв'язок;

в) документ, в якому викладені основні положення специфікації товару.

Під час **проведення експертизи**:

а) встановлюється дата подання заявки;

б) заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам;

в) перевіряється сплачений збір за подання заявки на відповідність встановленим вимогам;

г) перевіряється відповідність заявленого найменування умовам надання правової охорони.

Після реєстрації географічне зазначення отримує правову охорону як специфічний об'єкт інтелектуальної власності, використовувати який можуть усі виробники відповідного географічного регіону, які забезпечують дотримання правил виробництва товару. Після державної реєстрації географічне зазначення може отримати правову охорону на міжнародному рівні відповідно до положень Угоди про торговельні аспекти прав

інтелектуальної власності (ТРИПС) Світової організації торгівлі (СОТ) 1994 року.

Законодавством держав, у яких застосовуються системи sui generis, не встановлюється термін дії реєстрації географічного зазначення. Це означає, що охорона зареєстрованого географічного зазначення діє безстроково, окрім випадків, визначених законодавством держав у цій сфері.

Строк правової охорони географічних зазначень, зареєстрованих як колективний або сертифікаційний знак, як правило, становить десять років з можливістю його продовження.

Реєстрація географічного зазначення надає право особам:

а) використовувати географічне зазначення, а саме: наносити його на товар або на етикетку, наносити його на упаковку товару, застосовувати в рекламі, записувати на бланках, рахунках та інших документах, що супроводжують товар;

б) вживати заходів щодо заборони використання географічного зазначення особами, які не мають на це право;

в) провадити діяльність із забезпечення відповідності товару, для якого зареєстровано географічне зазначення, специфікації товару, погодженій спеціально уповноваженим органом;

г) поширювати інформацію та провадити іншу діяльність, спрямовану на повідомлення споживачам про особливі якості товару, для якого зареєстровано географічне зазначення.

ЛЕКЦІЯ 5. ТОВАРНІ ЗНАКИ

5.1. Товарні знаки: визначення та суть.

Товарним знаком є будь-який знак, який дозволяє відрізнити товари та послуги одного підприємства від товарів та послуг інших підприємств.

Торговельна марка, також знак для товарів і послуг, **товарний знак, торгова марка** (англ. *trademark* – позначення, знак за яким товари та послуги одних осіб відрізняються від товарів та послуг інших осіб. Такими позначеннями можуть бути слова, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів.

Торговельна марка – позначення, яке вирізняє товари та послуги одних осіб серед таких самих або споріднених з ними товарів і послуг інших осіб.

Товарні знаки існують вже дуже давно. В давні часи майстри ставили на свої вироби свій підпис або відмінний знак, що вказував на те, що даний виріб був виготовлений саме ними. Поступова були прийняті закони, що передбачають охорону таких знаків. Сьогодні товарні знаки набули ключове значення для бізнесу. Вони приймають різні форми та позначають надзвичайно широкий асортимент товарів та послуг (див. рис. 5.1). Компанії витрачають величезну кількість часу та грошей на створення своїх брендів та товарних знаків. Охорона знаку у відповідності до законодавства дозволяє власнику знаку контролювати його використання. Це означає, що компанії мають можливість створювати та просувати на ринку товари та послуги, не дозволяючи імітаторам підривати свою репутацію, а споживачі – розраховувати на те, що товарні знаки підтверджують справжність товару чи послуги.

Рис. 5.1. Приклади товарних знаків

Торгівельна марка є засобом індивідуалізації товарів та учасників господарського обігу й, із законодавчої точки зору, є об'єктом права інтелектуальної власності, зокрема його деколи відносять до права промислової власності.

У Цивільному кодексі України вживається термін «торгівельна марка (знак для товарів і послуг)». Юридичні терміни «знак для товарів і послуг» та «торгівельна марка» означають одне і те саме поняття і тому можуть вживатися як рівнозначні. Терміни «торгова марка», «торговий знак», «товарний знак» – не є юридичними, проте вживаються для позначення того ж самого поняття, що і «знак для товарів і послуг» та «торгівельна марка».

В засобах масової інформації як синонім терміну «знак для товарів і послуг» часто некоректно вживається термін «бренд». «Бренд» – це унікальна комбінація цінностей торгового знаку, за яку споживач сплачує додаткову вартість, або просто надає перевагу при покупці, часто викликає унікальні емоції. Різниця між торговою маркою і брендом: торгова марка – може мати високий товарообіг, а бренд – має мати високий прибуток. Поняття «бренд» і «брендинг» не є правовими поняттями.

Об'єктом торговельної марки може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень: слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори, форма товарів або їх пакування, звуки.

Об'єктом торговельної марки **не можуть бути** імена, назви, пов'язані із радянським та комуністичним режимами.

Правова охорона надається торговельній марці, яка не суперечить публічному порядку, загально визнаним принципам моралі й на яку не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені статтею 6 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг».

Відносини, які виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на торговельні марки в Україні регулюються Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (далі – Закон).

Право власності на торговельну марку засвідчується свідоцтвом.

Право на одержання свідоцтва має будь-яка фізична або юридична особа, об'єднання осіб або їх правонаступники.

Строк дії свідоцтва становить 10 років від дати подання заявки й продовжується за клопотанням власника свідоцтва щоразу на 10 років необмежену кількість разів.

5.2. Види товарних знаків

Товар може мати марку виробника або посередник може мати його приватну марку (марка посередника). Марочна назва може бути:

- індивідуальною, у цьому випадку застосовується багатомарочний підхід для однієї і тієї ж категорії товарів (наприклад, пральні порошки «Тайд», «Аріель» компанії «Procter & Gamble»);

- колективною для товарного сімейства (наприклад, зубна паста «Колгейт»).

Капітал торгової марки – цінність торгової марки. Визначається тим, наскільки торгівій марці довіряє споживач, а також іменним упізнаванням, якістю, в якій споживач упевнений, сильними марочними асоціаціями та іншими активами, такими як патенти, торгові знаки, відносини між каналами розповсюдження.

Ліцензійна марка – товар або послуга, які використовують марочну назву, запропоновану ліцензіату власником торгової марки за певну плату або роялті.

Види торговельних марок (ТМ):

1. Словесна торговельна марка: до словесних торговельних марок відносяться позначення, що складаються з літер, цифр, слів або їх поєднань (рис. 5.2). Такі торговельні марки можуть бути виконані оригінальним шрифтом або кольором, що допоможе надати позначенню відмінності.

Рис. 5.2. Приклад словесної торговельної марки

2. Зображувальна торговельна марка: містить різні абстрактні або реалістичні зображення без тексту (рис. 5.3).

Рис. 5.3. Приклад зображувальної торговельної марки

3. Комбінована торговельна марка: представляє собою поєднання словесної частини ТМ з графічним елементом (рис. 5.4). Найчастіше такі торговельні марки використовують в якості логотипів компанії.

Рис. 5.4. Приклад комбінованої торговельної марки

4. Об'ємна торговельна марка: в якості об'ємної торговельної марки можуть бути зареєстровані форма товару або його упаковка (рис. 5.5). Такою торговельною маркою також може виступати, наприклад, значок автомобільної марки.

Рис. 5.5. Приклад об'ємної торговельної марки

5. Звукова торговельна марка: найчастіше зустрічаються у медіа індустрії та використовуються в якості заставок теле- або радіо-передач, що надає їм розпізнавальний характер і впізнаваність серед глядачів/слухачів.

6. Нюхова торговельна марка: Запах також може бути зареєстрований як торгова марка. В українському законодавстві процедура реєстрації таких торговельних марок не прописана, проте, і не заборонена. Варто відзначити, що нюхова торговельна марка повинна, як і інші види торговельних марок, надавати товару/послужі відмінну рису. Таким чином, наприклад, запах кави, не може бути зареєстрований як торговельна марка для кави, натомість для кулькової ручки шанси реєстрації вищі.

5.3. Правова охорона торговельних марок в Україні

Вимоги до зображення знаку, що заявляється на реєстрацію:

1. Відповідно до п. 2.1.20 Правил зображення знаку, що заявляється на реєстрацію, подається у вигляді фотокопії або друкарського відбитка розміром 8 x 8 см.

Зауважимо, що в разі, якщо зменшення зображення до розміру 8 x 8 см не дає можливості зберегти достатню якість зображення, заявником може бути надано додатково одне зображення у більшому розмірі або якісне цифрове зображення на електронному носії інформації.

Якщо в якості знаку заявляється етикетка, вона подається як зображення знаку, при умові, що її розмір не перевищує 14 x 14 см.

2. Відповідно до п.2.2.2 Правил якщо знак заявляється на реєстрацію у чорно-білому виконанні, зображення знаку подається у п'яти примірниках. Якщо знак заявляється на реєстрацію у кольоровому виконанні – кольорове зображення знаку подається у десяти примірниках.

Всі примірники знаку, що додаються до заявки (включно з зазначеним у бланку заяви під кодом (540)), мають бути однаковими, оскільки згідно з п.3 ст.7 Закону заявка повинна стосуватися одного знаку.

3. Зображення знаку, що заявляється на реєстрацію, має бути представлене достатньо чіткою фотокопією або іншою репродукцією. Під формулюванням «достатньо чітке» мається на увазі, що зображення має бути контрастним, якісним та виконаним в таких відтінках кольорів, які б давали змогу сприймати та розрізнити окремі елементи позначення та прочитати словесні частини (в разі їх наявності).

В разі якщо розмитість контурів є відмінною ознакою позначення, цей факт має бути чітко зазначено в описі.

Якщо на реєстрацію подається кольорове позначення (тобто якщо заявник просить охорону кольору чи поєднання кольорів як розрізняльної ознаки свого знаку), то необхідно вказати в заяві під кодом (591) колір чи поєднання кольорів та додати до заявки кольорові зображення вказаного знаку. (Зауважимо, що за подання на реєстрацію кольорового зображення сплачується додатковий збір в розмірі 500 грн.).

Якщо на реєстрацію подається об'ємний знак, то відповідно до п. 2.1.20 Правил його зображення подається у такому ракурсі, який дає можливість уявити весь об'єкт в цілому, та додатково надаються зображення всіх необхідних проєкцій позначення, які дають можливість мати вичерпну уяву про знак. Зауважимо, що знак, який представляє собою комбінацію з зображення об'ємного предмета та зазначення окремого словесного елемента, не може вважатися об'ємним.

Звуковий знак має бути представлений у вигляді нотного запису, оскільки згідно з п.4 ст.5 Закону обсяг правової охорони, що надається, визначається зображенням знаку та переліком товарів і послуг, внесеними до Реєстру, тобто об'єктом знаку може бути лише позначення, яке можливо представити у формі придатній для графічного відтворення, тобто придатними для набуття правової охорони в Україні є лише такі звукові знаки, які можна перекласти на музичні ноти, зокрема у вигляді акорду, музичного твору чи його фрагменту. Звуковий знак, що складається зі звуків, які не можуть бути представлені у вигляді нотного запису, такі як шум вітру, крик птиці, звук двигуна автомобіля, при цьому зображення знаку відсутнє або воно є описом звуку, не може бути прийнято, оскільки звукові знаки, які не можна перекласти на музичні ноти, не є придатними для графічного відтворення і не приймаються на реєстрацію внаслідок неможливості відображення заявленого позначення шляхом нотного запису та відсутності технічної можливості внесення їх до Реєстру.

Голографічним, руховим, позиційним, нюховим та смаковим знакам не надається правова охорона в Україні, оскільки відсутнє нормативно-правове врегулювання порядку складання та проведення експертизи заявок на такі позначення, а також відсутні відповідні технічні можливості реєстрації та оприлюднення інформації щодо зазначених нетрадиційних видів знаків. У зв'язку з цим заявки на їх реєстрацію не приймаються. У разі одержання закладом експертизи заявки, яка містить вказівку про те, що заявляється руховий, голографічний, позиційний, нюховий чи смаковий знак, заявнику буде надіслане повідомлення про те, що заявка вважається неподаною.

Відповідно до статті 6 Закону «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» **не можуть одержати правову охорону позначення, які зображують або імітують:**

- державні герби, прапори та інші державні символи (емблеми);
- офіційні повні або скорочені назви держав чи міжнародні літерні коди держав;
- емблеми, скорочені або повні найменування міжнародних міжурядових організацій;
- офіційні контрольні, гарантійні та пробірні клейма, печатки;
- нагороди та інші відзнаки.

Не реєструються як торговельні марки позначення, які відтворюють:

- промислові зразки, права на які належать в Україні іншим особам, крім випадків, коли на реєстрацію є згода власника раніше набутого права на промисловий зразок та не існує можливості введення в оману споживачів;
- назви відомих в Україні творів науки, літератури й мистецтва або цитати й персонажі з них, твори мистецтва та їх фрагменти без згоди власників авторського права або їх правонаступників;
- прізвища, імена, псевдоніми та похідні від них, портрети і факсиміле (точна копія підпису) відомих в Україні осіб без їх згоди.

Відповідно до статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» свідоцтво України на торговельну марку надає його власнику **наступні права:**

- право використовувати торговельну марку;
- виключне право забороняти іншим особам використовувати без його згоди, якщо інше не передбачено Законом;
- право передавати будь-якій особі виключні майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку повністю або щодо частини зазначених у свідоцтві товарів і послуг на підставі договору.
- право дати будь-якій особі дозвіл (видати ліцензію) на використання торговельної марки на підставі ліцензійного договору.
- право проставляти поряд із торговельною маркою попереджувальне маркування у вигляді латинської літери «R», обведеної колом ®, яке вказує на те, що цю торговельну марку зареєстровано в Україні.

Відомості про торговельні марки, зареєстровані в Україні:

- [2022 - Торговельні марки \(ukrpatent.org\)](http://ukrpatent.org);
- [2022 - Торговельні марки, визнані добре відомими в Україні, та яким відмовлено у визнанні \(ukrpatent.org\)](http://ukrpatent.org);
- [Торговельні марки \(ukrpatent.org\)](http://ukrpatent.org)

Заявка може подаватися у паперовій або електронній формі.

Заявка – це сукупність документів, необхідних для видачі свідоцтва.

Заявка складається українською мовою й повинна стосуватися однієї торговельної марки та містити:

- заяву про реєстрацію торговельної марки, у якій обов'язково зазначаються відомості про заявника та його адреса;
- зображення торговельної марки, яка заявляється;
- перелік товарів і послуг, для яких заявник просить зареєструвати торговельну марку, згрупованих за [Міжнародною класифікацією товарів і послуг для реєстрації знаків \(МКТП\)](#)

Експертиза заявки складається з *формальної експертизи та кваліфікаційної експертизи* (експертизи по суті).

Під час проведення **формальної експертизи**:

- встановлюється дата подання заявки;
- заявка перевіряється на відповідність формальним вимогам;
- сплачений збір за подання заявки перевіряється на відповідність встановленим вимогам.

Під час **кваліфікаційної експертизи** здійснюються перевірка відповідності заявленого позначення умовам надання правової охорони, визначеним Законом, та розгляд заперечень, які були подані іншими особами.

5.4. Правова охорона торговельних марок в інших країнах

Охорону торговельної марки в інших країнах можна одержати двома шляхами:

По-перше, можна подати заявку до відомства держави, у якій заявник бажає одержати охорону згідно із законом і правилами, які регламентують реєстрацію торговельної марки в країні подання.

По-друге, можна зареєструвати торговельну марку в іноземних державах згідно з Протоколом до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків.

Мадридська система

Юридичні та фізичні особи країн, що підписали Мадридську угоду або протокол до неї, можуть забезпечити в усіх інших країнах-членах Мадридської системи охорону своїх торговельних марок шляхом подачі заяв на ці знаки у Міжнародне Бюро Всесвітньої Організації Інтелектуальної Власності, котре здійснює таку реєстрацію. Міжнародна реєстрація торговельної марки має таку ж силу, що й заява про її реєстрацію, подана у кожній з вказаних країн за національною процедурою. У випадку необхідності збільшення числа країн, у котрих забезпечується охорона знаку, заявник може зробити заяву про територіальне розширення. Мадридська система

міжнародної реєстрації знаків – первісна міжнародна система, яка полегшує процес реєстрації торговельних марок у багатьох країнах світу.

Мадридська система є системою, що має централізоване керування, та дозволяє через одну процедуру реєстрації отримати правовий захист торговельної марки у декількох країнах, котрі також підписали Мадридську угоду. Така реєстрація є набагато ефективнішою, ніж реєстрація торговельної марки у кожній з цих країн окремо. Мадридська система керується Міжнародним бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності. До того як була створена Мадридська система, не існувало жодного шляху зареєструвати торговельну марку один раз, щоб отримати її правову охорону у всьому світі.

Мадридська система базується на двох угодах: Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків та Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків.

Міжнародна заявка повинна містити такі документи:

- супровідний лист;
- заповнену та підписану заявником або його представником форму рекомендовану МБ ВОІВ в двох примірниках;
- зображення торговельної марки розміром 8x8 см;
- документ, що підтверджує сплату збору;
- довіреність, якщо заявка подається і підписана представником;
- заповнену та підписану форму ММ18 у двох примірниках (у випадку зазначення США).

Ресурси, які є корисними для подачі міжнародної заявки

- Міжнародна класифікація товарів і послуг для реєстрації знаків (Ніццька класифікація) <https://nice.uipv.org>;
- Менеджер товарів і послуг Мадридської системи <https://webaccess.wipo.int/mgs/index.jsp?lang=uk>;

- Детальна інформація про торговельні марки, зареєстровані за Мадридською системою

<http://www.wipo.int/madrid/monitor/en/index.jsp>

- Калькулятор для підрахунку мита в режимі онлайн

<http://www.wipo.int/madrid/en/fees/calculator.jsp>

- Перелік держав-учасниць Мадридської системи

http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/documents/pdf/madrid_marks.pdf

- Офіційні і додаткові форми, які видаються Міжнародним бюро ВОІВ <http://www.wipo.int/madrid/en/forms>

ЛЕКЦІЯ 6. АВТОРСЬКЕ ПРАВО

6.1. Авторське право та права із ним пов'язані.

Авторське право – це сукупність прав, які належать автору у зв'язку зі створенням і використанням твору літератури, науки, мистецтва.

Авторське право засвідчується свідоцтвом про державну реєстрацію авторського права на твір.

Правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі.

Хто може звернутися: фізична особа, юридична особа, фізична особа-підприємець.

Нормативно-правова база:

- Цивільний кодекс України;
- Закон України «Про авторське право і суміжні права»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756 «Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 1995 р. № 532 «Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва».

Не є об'єктом авторського права:

- а) повідомлення про новини дня або поточні події, що мають характер звичайної прес-інформації;
- б) твори народної творчості (фольклор);
- в) видані органами державної влади у межах їх повноважень офіційні документи політичного, законодавчого, адміністративного характеру (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади;

г) державні символи України, державні нагороди; символи і знаки органів державної влади, Збройних Сил України та інших військових формувань; символіка територіальних громад; символи та знаки підприємств, установ та організацій;

д) грошові знаки;

е) розклади руху транспортних засобів, розклади телерадіопередач, телефонні довідники та інші аналогічні бази даних, що не відповідають критеріям оригінальності і на які поширюється право *sui-generis*¹ (своєрідне право, право особливого роду).

Об'єктами авторського права є твори у галузі науки, літератури і мистецтва, а саме:

1) літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);

2) виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;

3) комп'ютерні програми;

4) бази даних;

5) музичні твори з текстом і без тексту;

6) драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;

7) аудіовізуальні твори;

8) твори образотворчого мистецтва;

9) твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;

10) фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії;

• ¹ *sui generis* (сві генерис; букв. своєрідний, єдиний у своєму роді), коли його визначають, як неklasифікований, неординарний, неординарний, наприклад, «Ця порцелянова ваза з трьома ручками здається мені дуже *sui generis*».

11) твори ужиткового мистецтва, у тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вироби тощо;

12) ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;

13) сценічні обробки творів, зазначених у пункті 1, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу;

14) похідні твори;

15) збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;

16) тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів;

17) інші твори.

Авторське право виникає з моменту створення твору.

Первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору.

За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Автору належать такі особисті немайнові права:

- вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора на творі і його примірниках і за будь-якого публічного використання твору, якщо це практично можливо;

- забороняти під час публічного використання твору згадування свого імені, якщо він як автор твору бажає залишитись анонімом;

- вибирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора на творі і його примірниках і під час будь-якого його публічного використання;

- вимагати збереження цілісності твору і протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганню на твір, що може зашкодити честі і репутації автора.

Особисті немайнові права автора не можуть бути передані (відчужені) іншим особам.

До майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать:

- право на використання твору;
- виключне право дозволяти використання твору;
- право перешкоджати неправомірному використанню твору, в тому числі забороняти таке використання;
- інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом.

Майнові права на твір належать його авторові, якщо інше не встановлено договором чи законом.

Виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти:

- відтворення творів;
- публічне виконання і публічне сповіщення творів;
- публічну демонстрацію і публічний показ;
- будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення;
- переклади творів;
- переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів;

- включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо;

- розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в майновий найм чи у прокат та шляхом іншої передачі до першого продажу примірників твору;

- подання своїх творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у будь-який час за їх власним вибором;

- здавання в майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу, відчуження іншим способом оригіналу або примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, баз даних, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі або у формі, яку зчитує комп'ютер;

- імпорт примірників творів.

Цей перелік не є вичерпним.

6.2. Реєстрація авторського права на твір.

Перелік документів, необхідних для державної реєстрації авторського права на твір:

- 1) заява, викладена українською мовою, що складається за встановленою формою (у пункті 3 заяви об'єкти авторського права зазначаються відповідно до статті 8 Закону);

- 2) примірник твору у матеріальній формі, визначеній пунктом 15 Порядку;

- 3) документ, що свідчить про факт і дату оприлюднення твору (за наявності);

- 4) документ про сплату збору за підготовку до державної реєстрації авторського права на твір та державного мита за видачу свідоцтва або копія документа, що підтверджує наявність пільг;

- 5) довіреність, оформлену в установленому порядку, якщо заявка від імені автора або його спадкоємця подається довіреною

особою, або копія довіреності, засвідчена відповідно до законодавства;

б) документ, що засвідчує перехід у спадщину майнового права автора (якщо заявка подається спадкоємцем автора);

7) додаткові документи:

- при реєстрації авторського права на **службовий твір**, додатково додається документ, що підтверджує належність майнових прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору;

- при реєстрації авторського права на **комп'ютерну програму**, додатково додається настанова щодо використання програми;

- при реєстрації авторського права на **базу даних**, додатково додається настанова щодо використання бази даних і опис структури бази даних;

- при реєстрації авторського права на **твори архітектури, містобудування, садово-паркового та монументального мистецтва**, додатково додається анотація, яка повинна містити назву твору, його місцезнаходження (адресу), архітектурні характеристики і параметри, час і місце створення.

При зазначенні, що твір створено для оприлюднення анонімно або під псевдонімом:

- Відповідно до пункту 9 заяви про реєстрацію авторського права на твір заявник зазначає, як саме створено цей твір для оприлюднення.

- При зазначенні, що твір створено під псевдонімом або анонімно, у свідоцтві про реєстрацію авторського права на цей твір зазначається повне ім'я автора та, за наявності, псевдонім або анонімно.

- При цьому при публікації відомостей про державну реєстрацію в офіційному бюлетені «Авторське право і суміжні права», зазначаються лише ті відомостей, які визначив заявник при подачі заяви на реєстрацію: повне ім'я та/або псевдонім автора (авторів) чи позначення «Анонімно».

Пов'язані послуги:

- Реєстрація договору, який стосується права автора на твір;
- Внесення змін до Реєстру організацій колективного управління;
- Видача дублікату свідоцтва про державну реєстрацію авторського права на твір;
- Видача витягу з Реєстру організацій колективного управління;
- Реєстрація організації колективного управління;
- Акредитація організації колективного управління.
- Реєстрація права на твір - Гід онлайн Дія (diia.gov.ua)

Зразки примірних договорів:

- Ліцензійний договір;
- Договір про передання (відчуження) майнових прав;
- Договір про створення за замовленням і використання твору;
- Договір про розподіл майнових прав на службовий твір;
- Видавничий договір;
- Договір між співавторами твору.

6.3. Копірайт та копілефт у США.

В копірайті діє дуже простий принцип: «Якщо ти не можеш захистити те, що тобі належить – значить, це тобі не належить».

Копірайт (англ. *copyright* – «право на відтворення») являє собою форму, згідно якої відбувається захист інтелектуальної власності.

Значок копірайту – ©

Правила додержання авторського права

Широко відомими є такі:

- джерело з коректним посиланням на нього;
- пряме цитування оригінального тексту не більші, ніж два абзаци.

Права на створені автором твори зберігатимуться за ним усе його життя, плюс ще 70 років.

Приклади програм, що дозволяють відстежувати незаконне використання творів: WCopyfinder чи iThenticate

“Copy Left” – неформальний рух у США (засновник – професор Лоренс Лессіг (юридичний факультет Стенфордського університету), який написав книгу «Майбутнє ідей»).

У цій назві полягає аж потрійний сенс.

- Слово «копірайт» можна дослівно перекласти як «Права копія», тоді Copy Left буде – «Ліва копія».

- Окрім цього, назву можна перекласти і як «Забути копію». Спочатку таке вираження використовувалося програмістами. Воно означало, що частина ними написаного програмного коду може вільно використовуватися усіма бажаючими.

- Протипага копірайту.

ЛЕКЦІЯ 7. ПАТЕНТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

7.1. Патентні дослідження: суть та значення.

Патентні дослідження (ПД) – дослідження технічного рівня об'єктів господарської діяльності, їх патентоспроможності, патентної чистоти, конкурентоспроможності, які базуються на патентній та інших видах інформації.

Мета ПД – забезпечити конкурентоспроможність певній продукції.

ПД проводяться на всіх етапах життєвого циклу продукції.

ПД передбачають проведення **патентного пошуку** – комплексу робіт зі збирання, аналізу та систематизації даних у галузі об'єктів промислової власності.

ПД дозволяють оцінити рівень та тенденції розвитку техніки, визначити патентоспроможність та патентну чистоту розробок, виявити потенційних конкурентів та сформуванати стратегію правової охорони інтелектуальної власності.

А тому перед виведенням стартап-продукту на ринок рекомендовано здійснити його ретельний аналіз на предмет патентоспроможності. Це дозволить виявити потенційні порушення прав інтелектуальної власності та захистити себе від штрафів.

Головна мета патентних досліджень – забезпечити конкурентоспроможність продукції та технологій за рахунок використання передових розробок та виключення порушення чужих патентних прав. ПД необхідні:

- розробникам нових технологій і продуктів, щоб забезпечити їхню патентоспроможність і уникнути дублювання вже існуючих рішень;

- виробникам, щоб не порушувати прав третіх осіб та мати вільний доступ на ринок;

- інвесторам для оцінки перспективності та потенціалу інноваційних проектів;

- маркетологам для аналізу технологічних трендів та діяльності конкурентів.

Проведення патентного дослідження – комплексний процес для захисту інтересів замовника, що зазвичай виконується юристами, які спеціалізуються в патентній сфері, або патентними повіреними та, який включає декілька етапів:

1. Визначення мети та завдання дослідження залежно від потреб замовника.

2. Розробка стратегії пошуку – обираються джерела інформації, глибина ретроспективи, ключові слова для пошукових запитів.

3. Збір та аналіз даних – відбір релевантної інформації, порівняння різних технічних рішень, виявлення ключових гравців ринку.

4. Підготовка підсумкового звіту на основі проаналізованих даних, який може містити SWOT-аналіз, оцінку перспективності розробки, рекомендації щодо подальших дій.

5. Впровадження результатів патентного дослідження у практичну діяльність компанії: використовуються при створенні нових продуктів, розробці бізнес-стратегії, плануванні науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР).

7.2. Основні види патентних досліджень

Існує кілька різновидів патентних досліджень, кожен з яких вирішує певні завдання:

- дослідження технічного рівня дозволяє оцінити передові технології у галузі та тенденції їх розвитку. Це важливо для визначення інноваційності власних розробок.

- дослідження патентної чистоти виявляє об'єкти інтелектуальної власності, права на які можуть бути порушені під час використання нового продукту чи технології. Таким чином, знижуються ризики судових тяжб та контрафакту.

- патентно-кон'юнктурні дослідження вивчають ринкову ситуацію: діяльність конкурентів, попит на певні товари, перспективні напрями розвитку. Це допомагає скоригувати виробничу та маркетингову стратегію.

- маркетингові патентні дослідження фокусуються на аналізі споживчих переваг та пошуку виходу нових ніш на ринок.

7.3. Порядок проведення патентних досліджень

Проведення ПД передбачає певний порядок дій:

- 1) Розробка та оформлення завдання на проведення ПД;
- 2) Розробка та оформлення регламенту пошуку;
- 3) Визначення держав пошуку інформації;
- 4) Визначення класифікаційних індексів;
- 5) Визначення ретроспективності пошуку;
- 6) Вибір джерел інформації;
- 7) Визначення ситуації щодо використання прав на об'єкти промислової власності;
- 8) Оформлення звіту про проведення пошуку;
- 9) Систематизація та проведення аналізу відібраних документів;
- 10) Обґрунтування рішень задач за допомогою патентних досліджень;
- 11) Оформлення звіту про проведення патентних досліджень.

Відповідно до стандартів, обов'язково формується багатосторінковий звіт, що включає аналітичну частину, висновки та рекомендації. Звіт складається за певною формою та затверджується керівником роботи. Суворе дотримання стандартів є обов'язковим при виконанні державних контрактів у галузі НДДКР. В інших випадках вимоги можуть застосовуватись частково.

Грамотне проведення патентного дослідження за стандартами суттєво підвищує якість отриманих результатів та знижує комерційні ризики при впровадженні інноваційних рішень.

Ключові джерела інформації для проведення ПД:

- Під час проведення патентних досліджень аналізуються різноманітні джерела даних. Основними патентними базами є вітчизняні та зарубіжні (WIPO, ESPACENET, USPTO). Вони містять детальний опис винаходів.

- Також важливими є науково-технічні публікації – статті, монографії, матеріали конференцій. Вони дозволяють оцінити рівень розвитку технологій.

- Вивчаються дані маркетингових досліджень – звіти аналітичних агенцій, огляди ринку. Це необхідно для аналізу попиту.

- Все більшого значення набувають інтернет-джерела – тематичні сайти, бізнес-довідники, блоги. Вони дозволяють отримати актуальну інформацію про тренди галузі.

- Також залучаються дані спеціалізованих баз – хімічних сполук, медичних препаратів, генетичних послідовностей. Це важливо для досліджень у конкретних галузях.

- Важливим є вивчення комерційних пропозицій – каталогів, проспектів компаній. Вони дають відомості про продукцію, що випускається.

У результаті, використання різнобічних джерел дозволяє отримати максимально повну картину в досліджуваній предметній галузі та прийняти зважені рішення при розробці та просуванні нових продуктів.

Підсумовуючи, можна сказати, що патентні дослідження є важливим інструментом забезпечення конкурентоспроможності на сучасних високотехнологічних ринках. Їхнє проведення допомагає компаніям випускати інноваційну продукцію та успішно її просувати, ефективно використовуючи інтелектуальний потенціал галузі. Грамотне використання результатів патентного пошуку суттєво знижує ризики порушення чужих прав та підвищує ефективність вкладень у НДДКР.

ЛЕКЦІЯ 8. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

8.1. Ліцензування: основні терміни.

Провідну роль у комерціалізації інтелектуальної власності за сучасних умов відіграють ліцензійні угоди, які інтенсивно розвиваються у ринковій економіці розвинених країн. Водночас поступово формується глобальний ринок ліцензій як специфічна форма обміну результатами інтелектуальної діяльності. Купівля-продаж ліцензій на науково-технологічні досягнення світового рівня є важливим чинником прискорення економічного розвитку національних держав, подолання структурних диспропорцій та відставання у тій чи іншій сфері суспільного виробництва. Крім того, придбання ліцензій уможлиблює економію часу та ресурсів, необхідних для проведення власних досліджень і розробок, сприяючи зміцненню конкурентних переваг в інших, не менш важливих сферах господарської діяльності.

Ліцензійна угода – це угода щодо передачі власником об’єктів інтелектуальної власності певних прав на їх використання своєму контрагенту в передбачених угодою межах.

Ліцензування – це процес видачі дозволу на здійснення певної діяльності.

Розрізняють два основні види ліцензування:

1) ліцензування конкретних видів діяльності, пов’язане з наданням юридичним або фізичним особам права займатись певним видом професійної чи виробничої діяльності, надавати певні послуги тощо;

2) ліцензування у сфері інтелектуальної власності, за якого власники прав на об’єкти авторського права чи промислової власності надають дозвіл на їх використання іншим особам в обмін на фіксований гонорар чи частку отриманого прибутку.

Ліцензіар – продавець ліцензії, юридична або фізична особа, яка зобов'язується передати права на використання об'єкта інтелектуальної власності за певну винагороду відповідно до передбачених ліцензійною угодою умов.

Ліцензіат – покупець ліцензії, юридична або фізична особа, яка купує права на використання об'єктів інтелектуальної власності у межах, передбачених ліцензійною угодою.

Ліцензія (від лат. *licentio* – свобода, право) – дозвіл на використання об'єкта інтелектуальної власності, що надається на підставі ліцензійного договору.

Об'єкти ліцензійних угод:

- авторські права;
- програми для ПК і бази даних;
- товарні знаки;
- патентні права;
- ноу-хау,
- інжинірингові послуги тощо.

8.2. Ліцензійний договір.

Ліцензійний договір – угода, за якою продавець виключних майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності (ліцензіар) надає покупцеві (ліцензіату) дозвіл (ліцензію) на використання цього об'єкта протягом певного періоду в обумовлених угодою межах за відповідну винагороду.

Специфічні ознаки ліцензійного договору:

- запропонований до продажу інтелектуальний продукт є нематеріальним;
- ліцензіат набуває права на використання визначених договором майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності;
- матеріальні об'єкти, що передаються за ліцензійним договором, є лише носіями інформації, що є інтелектуальною власністю;

- основний елемент об'єкта ліцензії — патентне право, не стає майновою власністю покупця, а передається йому в тимчасове користування на певний термін;

- власник патенту в разі видачі ліцензії зберігає за собою майнові права на об'єкт інтелектуальної власності.

У ліцензійному договорі зазначаються:

- вид ліцензії,
- сфера використання об'єкта ІВ,
- способи його використання,
- територія,
- термін, на який передаються права,
- розмір, порядок і термін виплати винагороди тощо.

Якщо твір, права на який передаються, втілений на матеріальному носіїві, то майнові права переходять до ліцензіата в момент передачі цього носія, що оформляється накладною чи актом. Способом передачі комп'ютерної програми є її інсталяція на вінчестер комп'ютера користувача з компакт-диска ліцензіара, підтверджена відповідним актом. Одним зі способів передачі літературного художнього твору може бути його передача через Інтернет, підтверджена ліцензією та приймальним актом.

Цивільний кодекс України регламентує укладення договору комерційної концесії, предметом якого є право на використання об'єкта інтелектуальної власності (торговельної марки, промислового зразка, винаходу, твору, комерційної таємниці тощо). Специфіка такої угоди пов'язана з тим, що її контрагентами є суб'єкти підприємницької діяльності.

Відповідно до ст. 1115 Цивільного кодексу України за договором комерційної концесії одна сторона (правовласник) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за певну плату право користування (відповідно до її вимог) належними цій стороні правами з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг.

8.3. Види ліцензій у сфері ІВ.

У сфері інтелектуальної власності розрізняють такі **види ліцензій**:

- патентні – дозвіл на використання об'єктів інтелектуальної власності, захищених патентами;
- на товарні знаки – дозвіл на використання засобів індивідуалізації товарів і послуг;
- дозволи на використання твору, що надається власником авторського права.

Обсяг прав, які передаються ліцензіаром, визначається видом ліцензії. Система ліцензій, які використовуються у розвинених країнах за сучасних умов, є складною і може бути структурована за різними критеріями.

Залежно **від обсягу прав**, що передаються ліцензіату, розрізняють такі види ліцензій:

- невиключні (прості), за яких ліцензіар надає ліцензіату право на використання об'єкта інтелектуальної власності, зберігаючи за собою всі права, зокрема право надання таких самих ліцензій третім особам. Таким чином, за умов надання невиключної ліцензії ліцензіаром може бути власник як патенту, так і виключної ліцензії. При цьому ліцензіари та ліцензіати конкурують між собою. Відтак невиключні ліцензії, як правило, надаються тоді, коли є постійний попит на продукцію, що виготовляється із застосуванням запатентованого об'єкта інтелектуальної власності;
- виключні (повні), за яких ліцензіату надається виключне право на використання об'єкта інтелектуальної власності в повному обсязі (на монопольних засадах), на визначеній території і на обумовлений строк. При цьому виключається можливість використання ліцензіаром цього об'єкта у частині, що передається ліцензіату, а також видачі ліцензії на його використання іншими особами на цій самій території в обсязі наданих ліцензіату прав. За виключною ліцензією право на використання об'єкта

інтелектуальної власності належить виключно ліцензіату, який отримує право і на видачу субліцензії. Водночас права ліцензіата на використання об'єкта інтелектуальної власності, отримані за виключною ліцензією, обмежуються терміном і територією дії угоди, а також зазначеним у ній способом використання;

- повні, за яких ліцензіат отримує всі права на використання об'єкта інтелектуальної власності без обмеження території на весь термін дії договору;

- субліцензії, за яких ліцензіат надає права на використання об'єкта інтелектуальної власності, отримані на основі володіння повною або виключною ліцензією, іншій особі, за умов, що це не суперечить його угоді з ліцензіаром. У разі надання субліцензії відповідальність перед ліцензіаром несе ліцензіат, який надав цю ліцензію. За умов ринкової економіки субліцензування відіграє важливу роль, уможливаючи задоволення попиту на продукцію, виготовлену із застосуванням запатентованого об'єкта інтелектуальної власності, за умов, що ліцензіат сам не в змозі задовольнити потреби споживачів.

- опціони, за яких ліцензіат отримує право на більш детальне ознайомлення з об'єктом інтелектуальної власності (наприклад, технічною документацією) з метою прийняття рішення щодо доцільності придбання ліцензії.

Опціони з'явилися у практиці договірних ринкових відносин наприкінці 60-х років XX ст. За сучасних умов вони відіграють важливу роль на ринку об'єктів інтелектуальної власності, оскільки можливості комерційної реалізації та цінність винаходів, корисних моделей, комерційних зразків часто визначаються в період дії опціонної угоди.

Опціонна угода – попередня домовленість, згідно з якою потенційному покупцю ліцензії надається першочергове право протягом визначеного терміну вирішити питання щодо доцільності її придбання. За цих умов потенційний ліцензіат отримує можливість оцінити власні ризики на основі детальнішого ознайомлення з

перевагами об'єкта ліцензування, можливостями його виготовлення, перспективами комерційної реалізації і тощо. Водночас він зобов'язується забезпечувати конфіденційність інформації, отриманої від ліцензіара.

Особливістю опціонної угоди є те, що вона виступає як попередній етап реалізації ліцензії, який може тривати від 1 до 2,5 років на відплатній основі. Це означає, що обмеження прав ліцензіара щодо продажу ліцензії іншим особам протягом дії опціонної угоди компенсується винагородою, яку виплачує ліцензіат відповідно до досягнутої домовленості. Ця винагорода зараховується як перший внесок у випадку позитивного рішення ліцензіата або компенсує втрати ліцензіара за відмови покупця від підписання ліцензійної угоди.

Найчастіше опціонні угоди укладаються у сфері купівлі-продажу ліцензій на винаходи, науково-технічні досягнення, які потребують значних капіталовкладень. Водночас у деяких галузях промислового виробництва (хімічній, фармацевтичній) продаж ліцензій майже неможливий без попереднього укладання опціонних угод.

За наявністю правової охорони об'єктів інтелектуальної власності розрізняють такі види ліцензій:

- патентні, пов'язані з угодами щодо об'єктів промислової власності, захищених охоронними документами;
- безпатентні, пов'язані з угодами щодо використання творчих рішень, які не мають правової охорони, або з терміном правової охорони, що вичерпався.

Різновидом патентних та безпатентних ліцензій є перехресні ліцензії (крос-ліцензії), які передбачають, що об'єкти інтелектуальної власності, які передаються, взаємно доповнюють один одного. За цих умов передача прав на об'єкти інтелектуальної власності оформляється однією ліцензійною угодою. Прикладом такого ліцензування може бути взаємне надання патентних прав власниками різних патентів за умов, що вони не можуть здійснювати

виробничу чи комерційну діяльність, не порушуючи прав один одного.

Відповідно до **правових норм** та чинного законодавства розрізняють такі ліцензії:

- добровільні, які видаються ліцензіаром ліцензіату за прямою двосторонньою угодою щодо повного або часткового використання об'єкта інтелектуальної власності;

- примусові, які надаються компетентними державними органами зацікавленим особам у разі, якщо власник охоронного документа не використовує або недостатньо використовує об'єкт інтелектуальної власності без поважних причин і при цьому відмовляється надати ліцензію на його використання. Примусові ліцензії можуть надаватися в адміністративному та судовому порядку. Адміністративний порядок застосовується за умов необхідності задоволення інтересів суспільства та національної безпеки. У цьому випадку уряд відчужує права на використання об'єкта інтелектуальної власності без згоди власника. У судовому порядку примусова ліцензія видається за заявкою зацікавленої особи, якщо власник патенту або його правонаступник без поважних причин не використовував або недостатньо використовував об'єкт ліцензійної угоди. У всіх випадках власник примусової ліцензії не має виключних прав на використання об'єкта інтелектуальної власності та права на надання субліцензії;

- відкриті, які видаються на підставі офіційної заяви власника об'єкта інтелектуальної власності щодо видачі дозволу на використання цього об'єкта будь-якій зацікавленій особі. За цих умов власник прав на об'єкт інтелектуальної власності отримує від держави пільги зі сплати щорічного збору за підтримання чинності його патенту.

За об'єктами інтелектуальної власності, що є предметом угоди, ліцензії поділяються на угоди щодо купівлі-продажу винаходів, промислових зразків, товарних знаків, знаків

обслуговування, ноу-хау, секретів виробництва, авторського та суміжних прав тощо.

Торгівля ліцензіями за сучасних умов є важливою складовою міжнародної торгівлі та науково-технічного обміну, роль та значення яких невпинно зростають. Ліцензійні операції є більш дохідними і менш ризиковими порівняно з прямими інвестиціями; у багатьох випадках вони є вигіднішими за фінансування власних розробок та досліджень, оскільки дають змогу зекономити час, кошти та отримати додатковий економічний ефект за рахунок швидкого впровадження нововведень. Загально визнаними є успіхи Японії, яка протягом тривалого періоду витратила значні кошти на придбання патентів і ліцензій, що сприяло прискоренню науково-технічного прогресу (НТП), економії трудових та матеріальних ресурсів, зростанню загальної культури виробництва, кваліфікації працівників та підвищенню конкурентоспроможності країни у глобальному економічному середовищі.

Водночас, на думку багатьох фахівців, ліцензування має низку негативних наслідків, пов'язаних з уповільненням НТП у результаті відмови від власних науково-технічних досліджень та розробок, втрати можливостей примноження власного технічного та організаційного досвіду, посилення залежності від продавців ліцензій, необхідності дотримання вимог відповідних договорів та угод.

8.4. Франчайзинг.

Франчайзинг уже давно визнали однією з найзручніших та найефективніших моделей для розвитку малого та середнього бізнесу. Покупцю франшизи не потрібно придумувати бренд з нуля і витратити великі гроші на його просування, бо це вже зробили за нього. До того ж, підприємець-початківець отримує мінімальні ризики.

В Україні та світі, ринок франчайзингу не занепадає, а навпаки – продовжує стабільно розвиватися. З’являються нові тенденції, зміщується попит споживача і франчайзери підлаштовуються під те, як розвивається світ.

Франчайзинг (від лат. *franchise* – привілей, пільга, особливе право).

Франшиза є договором, згідно з яким одна особа (власник франшизи), яка має відпрацьовану систему здійснення певної діяльності, дозволяє іншій особі (користувачеві франшизи) використовувати цю систему згідно з вимогами власника в обмін на винагороду (компенсацію).

Франчайзингова угода – це угода відповідно до якої франчайзі (юридична, або фізична особа, що одержує ліцензію) зобов’язується здійснювати виробничу і (або) комерційну діяльність згідно з домовленостями, досягнутими з франчайзером (продавцем ліцензії).

Серед франчайзингових угод розрізняють:

- виробничу франшизу;
- дистриб’юторську франшизу;
- ліцензійну франшизу («оренду імені»).

Практично у всіх галузях економіки України розвинений франчайзинг. Серед найбільш популярних сфер – громадське харчування (пекарні, кав’ярні, стрітфуд), найрізноманітніші послуги (від салону краси до туристичного агентства), освіта і розвиток дітей (освітні і розвиваючі центри), медицина і проекти, пов’язані зі зміцненням здоров’я.

За кількістю франчайзингових об’єктів перше місце займають послуги, друге – громадське харчування, а ритейл – лише на третьому місці. Як показує практика, український ритейл успішно росте через франшизу тоді, коли має власне виробництво та налагоджену логістику.

Якщо подивитися на динаміку зростання кількості франчайзерів в Україні по роках у докарантинний та довоєнний

періоди, можна помітити, що франчайзинг все ще тільки набирає обертів в Україні (рис.8.1). Цікаво, що в Україні найбільше зростає частка саме українських франшиз.

Динаміка кількості франчайзерів в Україні, 2009-2020

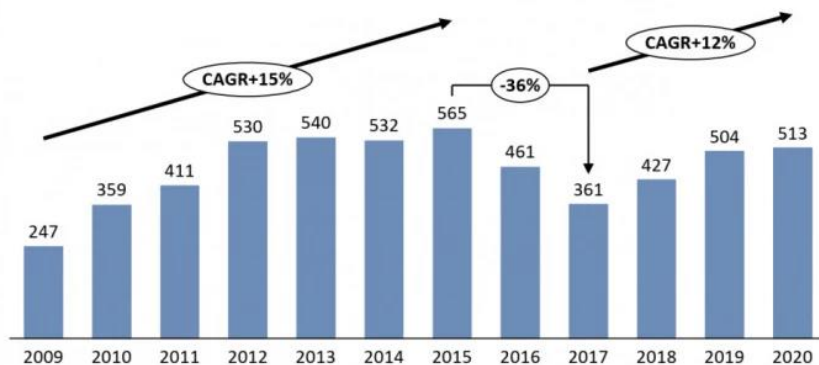

Рис. 8.1. Динаміка кількості франчайзерів в Україні у докарантинний та довоєнний періоди (2009–2020 рр.)

Українські франшизи:

- Наш Край;
- SPAR;
- Франс.уа;
- Good Beer;
- Aroma Kava;
- Львівська Майстерня Шоколаду;
- Tez Tour;
- Нова Пошта;
- KIMS;
- FORNETTI.

Світові франшизи:

- Dunkin’;
- Taco Bell;
- McDonald’s;

- Sonic Drive-In;
- UPS Store;
- Ace Hardware;
- Planet Fitness;
- Jersey Mike's Subs;
- Culver's;
- Pizza Hut.

Тенденції, що зберігаються в сфері франчайзингу:

- Поява на ринку спрощених франшиз і більш демократичних форматів (спрощена концепція самого бізнесу). Наприклад, основний формат бізнесу – суши-ресторан, а франшиза – суши-шоп (без посадки, але з акцентом на доставку).

- Поступове зростання кількості соціальних франшиз. Це тренд світового масштабу, адже ця сфера підприємництва досить стійка в кризові періоди.

- Зростання кількості проєктів у секторі ІТ, фармацевті та біотехнології, біохакингу², виробництва продуктів харчування.

- Під час криз зростає значення когнітивного капіталу франшизи (впізнаваність бренду, знання та досвід, які передаються франчайзі, досвід партнерів франчайзингової мережі).

² Біохакинг – це процес управління здоров'ям, який включає оптимізацію та моніторинг об'єктивних та суб'єктивних параметрів здоров'я. Використовується для комплексної оптимізації власної фізіології – фізичного, ментального, соціального благополуччя, досягнення високої продуктивності, продовження життя та поліпшення його якості, та для досягнення конкретних персональних цілей – покращення імунітету, якості сну, продуктивності, спортивних результатів, омолодження, креативності, мотивації тощо.

Один з основних принципів біохакингу – саморозвиток, реалізація біологічного потенціалу людини, завдяки оптимізації звичок та образу мислення, та розвиток біологічних процесів, властивостей та можливостей організму.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Обов'язкові

1. What is intellectual property? : сайт. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_450_2020.pdf
2. Антонов В. А. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. Київ : КНТ, 2005. 518 с.
3. Атаманова Ю. Є. Право інтелектуальної власності: система міжнародно-правового регулювання Харків : ПП «ДИВ», 2004. 48 с.
4. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність : підручник. Київ : Знання, 2006. 432 с.
5. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність : підручник. Київ : Знання, 2014. 671 с.
6. Верба І. І. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник. Київ : НТУУ «КПІ», 2013. 262 с.
7. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр навч. літ., 2006. 278 с.
8. Єфімцева Т. Патентне право як інститут інноваційного права // Вісник Львівського університету. Серія юридична : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка ; [редкол.: В. Т. Нор та ін.]. Львів, 2013. Вип. 58. С. 190–197.
9. Жаров В. О. Захист права інтелектуальної власності. Київ : Ін-т інтел. власн. і права, 2004. 64 с.
10. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / За ред. д.т.н. Цибульова П. М. Київ : УкрІНТЕІ, 2006. 276 с.
11. Мікульонок І. О. Основи інтелектуальної власності : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Політехніка : Ліра-К, 2011. 332 с.
12. Мироненко Н. Поняття суб'єктів права інтелектуальної власності та критерії їх класифікації // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2009. № 2. С. 11–24.
13. Патентні дослідження: захист інтелектуальної власності : сайт. URL: <https://alvaprivacy.ua/ua/poslugi/intellectual/patentne-doslidzhennya>

14. Паладій М. В. Характеристика та складові сфери інтелектуальної власності // Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 14. С. 74–76.

15. Тереньєва Г. П. Інформаційне забезпечення патентної діяльності : навч. посіб. Харків : ХДАК, 2003. 98 с.

16. Франчайзинг : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, Т. В. Мирончук, І. З. Салата, Л. В. Марчук ; за ред. О.Є. Кузьміна. Київ : Знання, 2011. Книга. 267 с.

17. Ходаківський Є. І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр учб. л-ри, 2014. 276 с.

18. Шемаєва Г. В. Інтелектуальна власність : конспект лекцій для студентів вищих навчальних закладів за напрямками підготовки «Культура» та «Мистецтво». Харків: Харк. держ. акад. культури, 2014. 264 с.

19.22 винаходи українців, які відомі світові : сайт. URL: https://espresso.tv/article/2015/07/24/top_22_ukrayinskykh_vynakhody_bez_yakykh_by_ne_isnuvav_svit

Допоміжні

20. Бажанов В. О. Договірні правовідносини в авторському праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 20 с.

21. Бегова Т. Зміст договору про передання ноу-хау // Підприємництво, господарство і право. 2010. № 12. С. 32–35.

22. Горнісевич А. М. Міжнародні стандарти захисту прав інтелектуальної власності // Наука та інновації. 2011. Т. 7, № 3. С. 49–53.

23. Дахно І. Інтелектуальна власність і міжнародне приватне право // Юридичний журнал. 2012. № 7/8. С. 151–154.

24. Дроб'язко В. Колективне управління авторським правом і суміжними правами: європейський досвід і національна практика. Київ : ПП «Авокадо», 2006. 88 с.

25. Економіко-правові проблеми у сфері інтелектуальної власності : монографія. Київ : Видавничий дім «ІнЮре», 2006. 264с.

26. Іевія О.В. Право інтелектуальної власності: схеми та роз'яснення: навч. посіб. Київ : КНТ, 2007. 264 с.

27. Князев С. Проблеми правового використання "ноу-хау" в Україні // Юридичний журнал. 2007. № 12. С. 18–21.

28. Кохановська О. В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві : моногр. Київ : Вид-во поліграф. центр «Київський ун-т». 2006. 463 с.

29. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін. Київ : Слово, 2006. 1104 с.

30. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 р. № 402 // Офіційний вісник України. 2016. №44. С. 48.

31. Терентьєва Г. П. Інтелектуальна власність як об'єкт викладання // Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань : у 2 ч. : матеріали міжнар. наук. конф. (26–27 лют. 2009 р.) / М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури, Акад. мистецтв України, Ін-т культурології. Харків, 2009. Ч. 2. С. 183–184.

32. Харченко В. Б. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності та категорія кримінального права // Вісник господарського судочинства. 2009. № 1. С. 79–87.

33. Черевко Г. В. Інтелектуальна власність : навч. посібник. Київ : Знання, 2008. 412 с.

34. Штефан А. Цивільно-правові способи захисту авторського права і суміжних прав // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2009. № 2. С. 41–51.

35. Якубівський І. Об'єкт права інтелектуальної власності: проблеми визначення поняття // Вісник Львівського університету.

Серія юридична : [зб. наук. пр.] / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка Львів, 2006. Вип. 42. С. 217–224.

Інформаційні ресурси

36. Espacenet : сайт. URL: <https://worldwide.espacenet.com/>
37. Unated States Patent and Trademark Office : сайт. URL: <https://www.uspto.gov/>
38. Міністерство економіки України : сайт. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
39. ДП «Український інститут інтелектуальної власності» : сайт. URL: <https://ukrpatent.org/uk>
40. Управління патентно-інформаційних послуг : сайт. URL: <http://iii.ua/uk>
41. Бази даних та інформаційно-довідкові системи : сайт. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/bases2>
42. World Intellectual Property Organization : сайт. URL: <https://www.wipo.int/portal/en/index.html>
38. Департамент інтелектуальної власності : сайт. URL: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=cca853f6-5358-4c06-8593-e5d19ed2f5eb&title=DepartamentRozvitkuTorgivli>
39. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа : сайт. URL: <https://www.sfii.gov.ua/>
40. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) : сайт. URL: <https://ukrpatent.org/uk>
41. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» Управління патентно-інформаційних послугпроектів : сайт. URL: <http://iii.ua>
42. Міністерство економіки України : сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
43. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (ІР офіс) : сайт. URL: <http://nip.gov.ua/>
44. Цифрова патентна бібліотека : сайт. URL: <http://library.ukrpatent.org>

45. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO) : сайт. URL: www.wipo.int

46. Бібліотека Харківської державної академії культури : сайт. URL: <http://lib-hdak.in.ua>

47. Бібліотека Харківського національного університету В. Н. Каразіна : сайт. URL: <http://www-library.univer.kharkov.ua/ukr/>

48. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка : сайт. URL: <https://korolenko.kharkov.com/>

Навчальне видання

ПАТЕНТНА ТА ЛІЦЕНЗІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Конспект лекцій з дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
освітньої програми «Інформаційна та документаційна діяльність»

Укладач:

Шелестова Анна Миколаївна,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

Друкується в авторській редакції

План 2024

Підписано до друку 29.04.2024. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 2,10. Обл.-вид. арк.2,20. тираж 100. Зам. №
ХДАК, 61057, Харків-3, Бурсацький узвіз, 4.